

Europa-Parlamentet  
Generaldirektoratet for Interne Politikker  
Direktoratet for Struktur- og Samhørighedspolitik

Forskning for CULT-udvalget (kultur og uddannelse)

# Europæisk strategi for flersprogethed: fordele og omkostninger.

(tilgængelig på engelsk

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/573460/IPOL\\_STU\(2016\)573460\\_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/573460/IPOL_STU(2016)573460_EN.pdf))

Generaldirektoratet for Interne Politikker  
Temaafdeling B: Struktur- og samhørighedspolitik  
Kultur og uddannelse

Forskning for CULT-Kommissionen — En europæisk strategi for flersprogethed: fordele og omkostninger.

Dette dokument blev anmodet om af Europa-Parlamentets Kultur- og Uddannelsesudvalg.

Forfatter(e):

**Michele Gazzola**, forskningsgruppe i sprog og økonomi ("REAL"-gruppen), Institut for Erhvervsuddannelsesstudier i Humboldt-Universität zu Berlin og Institut for Etniske Studier, Ljubljana, Slovenien.

Ansvarlig administrator:

Parlamentarisk forskningsadministrator: Miklós Györffi

Projekt- og publikationsbistand: Jeanette Bell

Temaafdeling B: Struktur- og samhørighedspolitik Europa-Parlamentet

B-1047 Bruxelles

E-mail: [poldep-cohesion@europarl.europa.eu](mailto:poldep-cohesion@europarl.europa.eu)

Sprogudgaver: oprindelige DA

Om redaktøren:

For at kontakte temaafdelingen eller abonnere på dens månedlige nyhedsbrev, skal du skrive til:

[poldep-cohesion@europarl.europa.eu](mailto:poldep-cohesion@europarl.europa.eu)

Manuskript afsluttet i oktober 2016. © Den Europæiske Union, 2016

Original udskriftsversion: ISBN 978-92-823-9557-8 Doi: 10.2861/437739 QA-02-16-689-DA-C

Original PDF ISBN 978-92-823-9558-5 doi: 10.2861/491411 QA-02-16-689-DA-N

Det originale dokument er tilgængeligt på internettet på:

<http://www.europarl.europa.eu/supporting-analyses>



**Oversættelse på fransk af Pierre Dieumegard  
for Europa-demokratiet-Esperanto**

Oversættelsen er ikke foretaget af oversættere, der er kvalificerede og finansieret af EU. Det kan (sandsynligvis) indeholde fejl, men den har også nogle yderligere forklaringer for at gøre det lettere for franske læsere, især fransk.

Den har til formål at gøre det muligt for flere borgere og personer med bopæl i Den Europæiske Union at forstå dokumenter, der er udarbejdet af Den Europæiske Union (og finansieret af deres bidrag).

Det er en illustration af behovet for flersprogethed i Den Europæiske Union: uden oversættelser er en stor del af befolkningen udelukket fra debatten.

For pålidelige oversættelser ville det internationale esperanto-sprog være meget nyttigt på grund af dets enkelhed, regelmæssighed og præcision.

På internettet:

European Federation — Demokratio-Esperanto: <http://e-d-e.org/> eller <http://demokratio.eu>

Europa-Democracy-Esperanto (Frankrig): <http://e-d-e.da/> [contact@e-d-e.fr](mailto:contact@e-d-e.fr)

Bemærk venligst:

De synspunkter, der kommer til udtryk i dette dokument, er udelukkende forfatterens ansvar og repræsenterer ikke nødvendigvis Europa-Parlamentets officielle holdning. Reproduktion og oversættelse til ikke-kommercielle formål er tilladt, forudsat at kilden er angivet, udgiveren informeres, og udgiveren har modtaget en kopi.

#### **Resumé:**

**Denne rapport præsenterer de forskellige resultater af forskningen i sprogøkonomi, som behandler fordelene og ulemperne ved flersprogethed i økonomien, samfundet og EU's institutioner. Disse resultater giver et generelt, om end klart begrænset, billede af behovet for en sprogpolitik i det nuværende europæiske flersprogede miljø. Ud fra dette perspektiv vurderer vi relevansen af de generelle mål og anbefalinger i den europæiske strategi for flersprogethed (EMS). Derudover sammenfatter vi de foreliggende beviser for de foranstaltninger og foranstaltninger, som Kommissionen har truffet for at gennemføre markedsøkonomisk behandling, og hvor det er muligt, fremlægger vi data om deres fordele og ulemper.**

## **Indholdsfortegnelse**

1	MES og EU's sprogpolitik	9
1.1	Mål for markedsøkonomisk status	9
1.2	Definition af omkostninger, fordele og relevans af markedsøkonomisk behandling	13
2	Den flersprogede europæiske kontekst	18
2.1	Flersproget økonomi	19
2.1.1	Sprogkundskaber som en form for menneskelig kapital	19
2.1.1.1	Indkomstforskelle	19
2.1.1.2	Sociale præstationsrater	22
2.1.1.3	Beskæftigelse	22
2.1.2	Sprogs bidrag til BNP og handel	23
2.1.3	Sprogpolitik og innovation	24
2.2	Et flersproget samfund	25
2.2.1	Mobilitet, inklusion og formel "Modersprog + 2"	26
2.2.2	Integration af migranter	32
2.3	Flersprogede institutioner	32
2.3.1	Effektivitet og retfærdighed i EU's sprogordning	32
2.3.2	Europæisk flersprogethed efter brexit	36
3	Gennemførelse af markedsøkonomisk status	38
3.1	Social samhørighed, interkulturel dialog og europæisk integration	39
3.2	Livslang sprogindlæring	40
3.3	Beskæftigelse og konkurrenceevne	43
3.4	Fremme af sproglig mangfoldighed gennem oversættelse	45
3.5	Den eksterne dimension af flersprogethed	47
4	Konklusioner	51
5	Henvisninger	55
6	Bilag	61
6.1	Uddannelsesniveauer i henhold til ISCED/ISCED 2011	61
6.2	Korrespondancer mellem ISCED-niveauerne 2011 og ISCED 1997	61
6.3	Færdigheder på engelsk blandt EU-borgere på 15 år og derover, 2012	62
6.4	Sprogudelukkelsesprocenter i 25 EU-lande, indbyggere i alderen 25-64 år, 2013	63

## Liste over forkortelser:

AES Voksenuddannelsesundersøgelse = Voksenuddannelsesundersøgelse  
ATB Absolut (lingvist) fratagelsesprocent = Absolutandel af udelukkelse af sprogrettigheder  
Criti Caribbean Research Institute for Oversættelse og Tolkning = Caribbean Oversættelse og Tolkning Forskningsinstitut  
CEFR Fælles referenceramme for sprog = Fælles referenceramme for sprog (europæisk)  
EILC Erasmus Intensive Sprogkurser = Erasmus Intensive Sprogkurser  
EMCI European Masters in Conference Interpreting = Europæisk master i konferencetolkning  
EMT European Master i Oversættelse = Europæisk Master i Oversættelse  
EPK Den europæiske patentkonvention = den europæiske patentkonvention  
EPO Den Europæiske Patentmyndighed = Den Europæiske Patentmyndighed  
ESF Den Europæiske Socialfond = Den Europæiske Socialfond  
ESM's europæiske strategi for flersprogethed = en europæisk strategi for flersprogethed  
EVS Den Europæiske Volontørtjeneste = Europæisk Volontørtjeneste  
Syvende rammeprogram for forskning og teknologisk udvikling = syvende rammeprogram for forskning og teknologisk udvikling  
IAMLADP's internationale årlige møde om sprogarrangementer  
Dokumentation og publikationer = Årligt internationalt møde om sprogarrangementer  
IATE Interactive Terminology for Europe = Interactive Terminology for Europe  
Intellectuelle ejendomsrettigheder = intellektuelle ejendomsrettigheder  
ISCED International Standard Classification of Education = International Classification Type of Education (ISCED)  
LILAMA Sprogpolitik for arbejdsmarkedet = Sprogpolitik for arbejdsmarkedet  
LindWeb Sprogindustri webplatform: webplatform for sprogindustrien  
LLP-programmet for livslang læring = programmet for livslang læring  
LPP Sprogpolitik og planlægning Sprogpolitik og planlægning  
OLS Online sproglig support = Online sproglig support  
MT@EC Maskinoversættelse til offentlige myndigheder = maskinoversættelse for offentlige myndigheder  
Pimlico Fremme, Gennemførelse, kortlægning af sprog og interkulturel kommunikationsstrategier i organisationer og virksomheder = Fremme, implementering, kortlægning af sproglige og interkulturelle kommunikationsstrategier i organisationer og virksomheder  
RDR Relative (lingvist-) fratagelsesprocent = Relative eksklusiverettigheder (sproglig)  
Små og mellemstore virksomheder = små og mellemstore virksomheder (SMV'er)  
Voll Erhvervsorienteret sprogindlæring = erhvervsrettet sprogindlæring  
VTS Besøg Translator Scheme = gæsteoversætter program.

## Tabelindeks

Tabel 1: indkomstforskelle i Schweiz (mænd). Procentvise resultater 20  
Tabel 2: priser for sprogkunderskaber i forskellige europæiske lande. Procentvise resultater 21  
Tabel 3: Social forrentning af fremmedsprogsundervisningen i Schweiz (mænd) 22  
Tabel 4: EU-borgere, der erklærer sig i stand til at føre en samtale på mindst to andre sprog end deres modersmål. Procentvise resultater 27  
Tabel 5: graden af udelukkelse af sprog i EU. Procentvise resultater 34  
Tabel 6: andelen af sprogudelukkelse i EU efter brexit. Procentvise resultater. 37  
Tabel 7: Resumé af Europa-Kommissionens aktiviteter til gennemførelse af

markedsøkonomisk status 49

## **Oversigt over illustrationer**

Figur 1: Evalueringskriterier og politikcyklus 15

Figur 2: procentdel af elever, der lærer mindst to fremmedsprog i EU, 2000-2010 (kilde: Europa-Kommissionen, 2012c:39) 28

Illustration 3: procentdel af elever, der lærer engelsk, fransk og tysk på ISCED/ISCED-niveau 3 (almen gymnasial uddannelse = gymnasieniveau), 2005-2010, kilde: Europa-Kommissionen (2012 c: 40) 30

## Generel oversigt

### Baggrund og målsætninger:

Den europæiske strategi for flersprogethed (ESM) har tre generelle socioøkonomiske mål: fremme af arbejdskraftens mobilitet i det indre marked, beskæftigelsesegnethed og vækst i Europa, styrkelse af den sociale samhørighed, integration af migranter i interkulturel dialog og forvaltning af flersproget kommunikation på en effektiv og inklusiv måde i et overnationalt demokrati. Fremme af livslang sprogindlæring og støtte til oversættelse og tolkning er måder at nå disse mål på. Denne rapport indeholder en generel vurdering af relevansen af markedsøkonomisk behandling. Vi undersøger forholdet mellem strategiens mål og de problemer, som MES skal løse.

En sådan vurdering foretages i lyset af de empiriske og teoretiske resultater af den akademiske litteratur inden for sprogøkonomi. Disse resultater giver et generelt, men begrænset billede af sprogpolitikens behov i det nuværende flersprogede europæiske miljø. I denne sammenhæng vurderer vi relevansen af de overordnede mål og anbefalinger i markedsøkonomisk status. Hvis en politik ikke er relevant, vil den sandsynligvis ikke medføre fordele for samfundet. Endelig diskuterer denne rapport Kommissionens foranstaltninger til gennemførelse af markedsøkonomisk behandling. Rapporten sammenfatter den dokumentation, der er til rådighed for sådanne foranstaltninger, og, hvor det er muligt, fremlægger vi data om deres fordele og ulemper. Denne drøftelse fremhæver de mål, der potentielt kan kræve mere støtte, og den type data og oplysninger, der er nødvendige for at forbedre overvågningen af gennemførelsen af markedsøkonomisk status.

### Resultater:

Det første overordnede mål med markedsøkonomisk status er at fremme arbejdskraftens mobilitet i det indre marked, beskæftigelsesegnethed og vækst i Europa. Empirisk forskning i forskellige lande viser, at fremmedsprogkundskaber medfører økonomiske fordele for enkeltpersoner i form af positive indkomstforskelle. Meget gode sprogfærdigheder belønnes tydeligere end begrænsede sprogfærdigheder. Engelsk har en ubestridt økonomisk værdi på det europæiske arbejdsmarked, men det er ikke det eneste sproglige aktiv at investere i; i nogle sammenhænge kan færdigheder på andre sprog belønnes bedre end engelsk. Dette viser betydningen af undervisning og indlæring i mere end ét fremmedsprog i overensstemmelse med henstillingerne fra Det Europæiske Råd sammenfattet i formlen "modersprog + to fremmedsprog" ( $MT + 2 = LM + 2$ ). Positive sociale rentabilitetsrater inden for fremmedsprogsundervisning viser, at sprogindlæring er en værdifuld investering for samfundet som helhed. Selv om betydningen af fremmedsprogsfærdigheder for beskæftigelsesegnethed fremhæves i forskellige EU-dokumenter, er den empiriske dokumentation, der understøtter denne påstand, stadig forhastet. Nogle undersøgelser viser, at sprogkundskaber bidrager til bruttonationalproduktet (BNP), men desværre vedrører ingen af disse undersøgelser EU-landene. Færdigheder i værtslandets sprog har en positiv indvirkning på migranternes arbejdsindkomst og beskæftigelsesegnethed. Tilstedeværelsen af et eller flere fælles sprog øger i høj grad handelsstrømmene mellem landene. Med hensyn til forholdet mellem sproglig og teknologisk innovation er det blevet påvist, at sprogpolitikken har en indvirkning på fordelingen af de omkostninger, som innovative virksomheder har i forbindelse med beskyttelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder, navnlig patenter.

Støtte til sprogindlæring for at fremme mobilitet inden for Europa og fremme inklusion i

værtslandet er et mål for markedsøkonomisk status. Empiriske beviser bekræfter påstanden om, at sprogindlæring fremmer mobiliteten. At tale et værtslands sprog øger migrationen til landet med næsten fem. Derudover kan det være lettere at lære værtslandets officielle sprog. Men gode og meget gode fremmedsprogsfærdigheder er endnu ikke normen i EU. Kun en fjerdedel af de europæiske borgere siger, at de kan tale mindst to fremmedsprog. Denne procentdel forblev stort set konstant mellem 2001 og 2012. Lethed på engelsk er ikke en universel "grundviden" i Europa: kun 7 % af EU-borgerne erklærer, at de er i stand til at tale engelsk som fremmedsprog på et meget godt niveau. Mellem- og elementære niveauer er langt mere udbredte. Generelt kan en sprogpolitik baseret på LM+ 2-formlen eller på fremme af et enkelt køresprog ikke løse spændingen mellem mobilitet og inklusion, da den ikke i tilstrækkelig grad løser problemet med uforudsigeligheden af den enkeltes mobilitetsmuligheder. Der kan være behov for yderligere foranstaltninger på europæisk og nationalt plan for at fremme og fremme mobilitet og inklusion. At lære et sprog, før du rejser til udlandet og/eller umiddelbart efter ankomsten til værtslandet, bør blive mere tilgængeligt og billigere. Der bør ydes støtte til mere flersprogede offentlige tjenester og administrative formularer på flere sprog. Dette understreger betydningen af oversættelse og tolkning i forbindelse med forvaltningen af flersproget kommunikation i Europa.

Det tredje generelle mål med markedsøkonomisk status er at fremme flersprogethed i EU-institutionerne. Flersprogethed er den mest effektive sprogordning for formidling af oplysninger til EU-borgerne. Andelen af personer, der ville blive udelukket, hvis engelsk var det eneste officielle sprog i EU, ville ligge mellem 45 % og 80 % afhængigt af de anvendte indikatorer og data. En tresproget politik baseret på engelsk, fransk og tysk ville udelukke 26-50 % af EU's voksne indbyggere. Procentdelen af udstødte er betydeligt højere i Syd- og Østeuropa. Hertil kommer, at økonomisk og socialt dårligt stillede personer har en tendens til at være mindre tilbøjelige til at tale fremmedsprog og derfor risikerer at blive påvirket, hvis EU ophører med at bruge deres modersmål eller deres primære undervisningssprog. Ud fra dette perspektiv bidrager flersprogethed til social samhørighed. Det skal bemærkes, at det ikke kun er en generel reduktion i antallet af sprog, der vil føre til udelukkelse; selv en reduktion af de nuværende anvendelsesområder for det officielle sprog har lignende virkninger (f.eks. på Europa-Kommissionens websider). Antallet af sprogudelukkelse i forbindelse med ensproget og/eller tresproget politik vil stige efter Det Forenede Kongeriges udtræden af EU. Dette understreger betydningen af en flersproget tilgang til EU's eksterne kommunikation.

Konklusionen på dette punkt er, at de tre mål, der er fastsat i markedsøkonomisk status, klart er hensigtsmæssige, fordi de er i overensstemmelse med de problemer, som strategien forventes at stå over for. Derfor bør markedsøkonomisk status medføre forskellige fordele for EU's borgere og den europæiske økonomi. Der kan gøres mere for at lette spændingen mellem mobilitet og inklusion.

I anden del af denne rapport analyseres de foranstaltninger, som Kommissionen har truffet for at gennemføre markedsøkonomisk behandling. Der findes tre typer af sådanne foranstaltninger. Den første er at indsamle meget nyttige data om elever og studerendes fremmedsprogsfærdigheder (f.eks. den første europæiske undersøgelse af sprogfærdigheder) og data om voksnes sprogfærdigheder (f.eks. Eurobarometerundersøgelsen og voksenuddannelsesundersøgelsen). Det andet sæt initiativer er offentliggørelse af dokumenter, websteder og rapporter, der har til formål at øge bevidstheden om fordelene ved sproglig mangfoldighed og sprogindlæring i samfundet og

økonomien. Manglen på eksplicite resultatindikatorer forhindrer os imidlertid i at vurdere de endelige virkninger og omfanget af disse initiativer. Den tredje type foranstaltninger består af direkte finansiel støtte til sprogindlæring gennem programmet for livslang læring og Den Europæiske Socialfond. Programmet for livslang læring har finansieret forskellige projekter vedrørende sprogindlæring, men manglen på klare resultatindikatorer gør det ikke muligt at vurdere disse projekters effektivitet og omkostningseffektivitet. Den Europæiske Socialfond er blevet anvendt til sprogundervisning med henblik på at forbedre indvandrernes beskæftigelsesegnethed og integration, men der er ikke offentliggjort nogen præcis beregning, som kvantificerer størrelsen af de midler, der er investeret til dette formål, og anslår de opnåede virkninger. Der er kun taget få initiativer til fremme af flersprogethedens eksterne dimension.

Generelt er oplysningerne om omkostningerne og effektiviteten af EU's programmer og foranstaltninger med henblik på at overholde markedsøkonomisk status ikke fuldstændige. Indikatorer til vurdering af resultaterne af sprogpolitikken bør defineres mere eksplicit. Der bør lægges større vægt på evalueringen af de endelige virkninger af programmer, der har til formål at forbedre studerendes og voksnes sprogkundskaber. Der bør lægges stor vægt på sammenhængen mellem markedsøkonomisk status og andre EU-politikker, som kan påvirke den sproglige mangfoldighed og anvendelsen af LM+ 2-formlen, navnlig inden for videregående uddannelse.



# 1 MES og EU's sprogpolitik

## **Vigtigste resultater:**

- Flersprogethedens "guldalder" var perioden 2007-2010. Efter 2014 var flersprogethed ikke en af Kommissionens prioriteter.
- Den nuværende mangel på opmærksomhed på flersprogethed er ikke berettiget.
- Den europæiske strategi for flersprogethed (ESMS) har tre vigtigste socioøkonomiske mål: 1) styrkelse af den sociale samhørighed, integration af migranter og interkulturel dialog, 2) fremme af arbejdskraftens mobilitet i det indre marked, beskæftigelsesegnethed og vækst i Europa, 3) forvaltning af flersproget kommunikation på et overnationalt demokrati på en effektiv og inklusiv måde.
- Fremme af livslang sprogindlæring og støtte til oversættelse og tolkning er operationelle mål med henblik på at nå de generelle mål.

## 1.1 Mål for markedsøkonomisk status

Det Europæiske Råds resolution om en europæisk strategi for flersprogethed SEM (Rådet for Den Europæiske Union 2008 b) er et af de dokumenter, som EU har offentliggjort om den generelle europæiske sprogpolitik. Derfor kan markedsøkonomisk behandling ikke undersøges isoleret. Der er to typer af relevante dokumenter, der svarer til formålet med dette dokument, og som er:

**officielle dokumenter, der definerer EU's generelle sprogpolitik**, f.eks. Rådets beslutninger, Kommissionens meddelelser eller Europa-Parlamentets beslutninger. Disse dokumenter dækker fire områder. Det første område er uddannelse, især sprogindlæring og -undervisning. Det andet område vedrører sprogenes rolle og betydning for inklusion, social samhørighed, interkulturel dialog, europæisk medborgerskab og sprogligt demokrati. For det tredje omhandler forskellige dokumenter indvirkningen af sprogfærdigheder på den enkeltes mobilitet, deres beskæftigelsesegnethed og virksomhedernes konkurrenceevne. Det fjerde politikområde, der blev temmelig marginalt efter 2000, vedrører støtte til mindretalssprog.

**rapporter eller undersøgelser udarbejdet af eksterne eksperter om flere aspekter af EU's sprogpolitik.**

Desuden findes der forskellige officielle dokumenter, rapporter eller undersøgelser, som indirekte eller tilfældigt henviser til sprog eller sprogpolitik som et aspekt af andre emner, såsom integration af voksne indvandrere og deres børn, oprettelse af et europæisk patent med central virkning og videregående uddannelse. Vi vil ikke tage hensyn til spørgsmål vedrørende sprogproblemer i Europa-Parlamentet, Domstolens eller Den Europæiske Ombudsmands afgørelser om sprogproblemer og dokumenter vedrørende interne karakteristika ved EU's sprogpolitik, f.eks. bestemmelserne om sprogordningen (f.eks. forordning 1/58). Beholdningen af offentliggjorte dokumenter er vigtig (se Gazzola 2016, i pressen for en oversigt). F.eks. offentliggjorde EU-institutionerne og -organerne mellem 1981 og 2015 omkring 100 dokumenter, der tilhører gruppen (a), mens EU mellem 1996 og 2015 offentliggjorde 70 gruppepublikationer (b). Det er hverken muligt eller relevant at give et resumé af disse dokumenter i denne orienterende note. Ikke desto mindre er det

nødvendigt at nævne nogle få for at skabe sammenhæng i Rådets resolution om markedsøkonomisk status og fremlægge de generelle rammer for den europæiske sprogpolitik.

**Flersprogethedens guldalder var sandsynligvis perioden 2007-2010.** På det tidspunkt havde Kommissionen en fuldtidig kommissær for flersprogethed (Orban). Der blev offentliggjort forskellige vigtige politikdokumenter i denne periode, herunder markedsøkonomisk behandling. Vi bør bl.a. nævne Kommissionens meddelelse "*Flersprogethed: et aktiv for Europa og en fælles forpligtelse*" (Europa-Kommissionen 2008) og Europa -*Parlamentets beslutning af 24. marts 2009 om flersprogethed* (Europa-Parlamentet 2008). Det betyder naturligvis ikke, at der før 2007 ikke blev lagt vægt på sproglig mangfoldighed. Før 2007 var flersprogethed et eksplicit politikområde for EU's kommissær med ansvar for uddannelse, kultur og flersprogethed (beholdt af Figel mellem 2004 og 2007) og et vigtigt emne på dagsordenen for kommissæren med ansvar for uddannelse, kultur, ungdom, medier og sport (beholdt af Reding mellem 1999 og 2004). Mellem 1999 og 2007 blev der offentliggjort en række vigtige politikdokumenter om sprogindlæring, f.eks. Kommissionens meddelelse om *fremme af sprogindlæring og sproglig mangfoldighed. En handlingsplan 2004-2006* (2003), "*En ny rammestrategi for flersprogethed*" fra Kommissionen (2005), og *konklusionerne fra Det Europæiske Råds møde i Barcelona i 2002*, hvor Rådet henstillede til medlemsstaterne at undervise elever i mindst to fremmedsprog ud over deres modersmål (denne formel kaldes undertiden "modersprog + 2" eller LM+ 2). Det er værd at nævne tilrettelæggelsen af *Det Europæiske Sprogår* i 2001. Efter 2010 blev flersprogetheden imidlertid reintegreret i uddannelses- og kulturporteføljen (som Vassiliou ejede) og forsvandt i 2014, da Jean-Claude Junckers under ledelse af Jean-Claude Juncker tiltrådte. Kort sagt var årtiet fra 2000 til 2010 et tidspunkt, hvor sproglig mangfoldighed og flersprogethed var langt mere synlig end i dag. Det betyder imidlertid ikke, at flersprogethed og sprogpolitik er mindre vigtige og relevante i dagens Europa end tidligere, tværtimod. Jeg vil vende tilbage til dette punkt i konklusionerne.

**SEM opfordrer medlemsstaterne og Kommissionen til at iværksætte tre typer foranstaltninger.** Sådanne foranstaltninger er undertiden nævnt i andre officielle dokumenter. Det første er en **styrkelse af sprogindlæringen** gennem hele livet (punkt 2 i SEM). Det betyder, at der investeres flere ressourcer i sprogundervisning på alle uddannelsesniveauer (dvs. obligatorisk, erhvervsfaglig og videregående uddannelse), at mulighederne for sprogindlæring forbedres i formelle, ikke-formelle og uformelle sammenhænge, at uddannelsen af sproglærere støttes, og at de inddrages i internationale udvekslinger. I den akademiske litteratur om sprogpolitik og -planlægning (LPP = PPL) defineres dette som indkøbsplanlægning (se Hornberger 2006).

I punkt 5 i markedsøkonomisk status opfordrer Rådet Kommissionen og medlemsstaterne til at **fremme EU-sprog i hele verden**. Med henblik herpå anbefaler Rådet at styrke samarbejdet mellem kulturinstitutionerne i medlemsstaterne og styrke samarbejdet med organisationer, der beskæftiger sig med sprogindlæring og kulturel og sproglig mangfoldighed. I LPP = PPL kaldes dette *statsplanlægning*.

Endelig understreger Rådet **betydningen af oversættelsessektoren** og tilskynder til

foranstaltninger til støtte for oversættelse af tekster og film, uddannelse af oversættere og udvikling af flersprogede terminologidatabaser og sprogteknologier<sup>1</sup>.

Formålet med dette briefingdokument er ikke at drøfte de tre foranstaltninger, der netop er blevet fremlagt, eller ikke grundlæggende. Vi fokuserer snarere på de **tre implicite eller eksplicite generelle mål for markedsøkonomisk behandling**. Fremme af livslang sprogindlæring og støtte til oversættelsesindustrien er ikke det ultimative mål for markedsøkonomisk status. Disse er forudsætninger for at nå andre generelle socioøkonomiske mål, nemlig:

1. Styrkelse af den sociale samhørighed, integration af migranter og interkulturel dialog (SEM-punkt 1)
2. Fremme af arbejdskraftens mobilitet i det indre marked, beskæftigelsesegnethed og vækst i Europa (punkt 3 i SEM)
- 3) effektiv og inklusiv forvaltning af flersproget kommunikation i et overnationalt demokrati (endelige henstillinger til Kommissionen).

**Markedsøkonomisk status bør vurderes i lyset af disse tre generelle mål.**

**Det første mål med MES er at fremme flersprogethed med det formål at "styrke den sociale samhørighed, den interkulturelle dialog og den europæiske integration".** Disse begreber er hverken formelt defineret i markedsøkonomisk behandling eller i Kommissionens meddelelse "*Flersprogethed: et aktiv for Europa og en fælles forpligtelse*" (Europa-Kommissionen 2008 e). I denne artikel vedtager vi derfor følgende arbejdsdefinitioner<sup>2</sup>.

*Social inklusion* kan defineres som den proces, hvorved personer, der bor i et givet område, uanset deres sociokulturelle baggrund, kan realisere deres fulde potentiale i livet. Politikker til fremme af lige adgang til offentlige tjenester og foranstaltninger, der sætter borgerne i stand til at deltage i beslutningsprocesser, der påvirker deres liv, er eksempler på bestræbelser på at forbedre den sociale inklusion. *Social samhørighed* er et nabobegreb, der kan defineres som et kendetegn ved et samfund, hvor alle grupper har en følelse af tilhørsforhold, deltagelse, inklusion, anerkendelse og legitimitet. Europarådet definerer *interkulturel dialog* som en åben og respektfuld udveksling af synspunkter mellem enkeltpersoner og grupper, der tilhører forskellige kulturer, hvilket fører til en dybere forståelse af den generelle opfattelse af den anden<sup>3</sup>. Selv om der ikke findes nogen formel definition af *europæisk integration*, kan vi fortolke dette udtryk som den dynamiske proces, hvormed EU gradvist har udviklet sig som en politisk enhed. Han henviser til den delvise indbyrdes afhængighed, der gradvist er blevet udvidet fra økonomien til de politiske sfærer.

Disse definitioner er for brede og for vage til at kunne fortolkes som konkrete politiske mål og bør præciseres bedre (vi vil vende tilbage til dette aspekt i konklusionerne). I denne artikel fokuserer vi derfor på den særlige fortolkning af disse begreber, der fremgår af

---

1 Forskellige eksempler på programmer eller databaser såsom Et Kreativt Europa, det interaktiveterminologie for Europa (IATE) og maskinoversættelsessystemet for offentlige forvaltninger vil blive drøftet i detaljer i afsnit 3.4.

2 Definitionerne af social inklusion og samhørighed tilpasses af FN's afdeling for socialpolitik og udvikling <http://undesadspd.org/socialintegration/definition.aspx>

3 se [http://www.coe.int/t/dg4/intercultural/concept\\_EN.asp#P30\\_3374](http://www.coe.int/t/dg4/intercultural/concept_EN.asp#P30_3374)

markedsøkonomisk status og andre officielle erklæringer om flersprogethed såsom *Rådets konklusioner af 22. maj 2008 om flersprogethed* (Rådet for Den Europæiske Union 2008a) og *Europa-Parlamentets beslutning af 24. marts 2009 om flersprogethed* (Europa-Parlamentet 2008).

Styrkelse af den sociale samhørighed, interkulturel dialog og europæisk integration kan betyde forskellige ting. For det første er den sproglige integration af voksne migranter og deres børn bestemt et af de udtrykkelige mål med markedsøkonomisk status (se også *grønbogen om migration* offentliggjort af Europa-Kommissionen 2008b). Dette betyder ikke, at integration ikke bør gøre det muligt for migranter at bevare sproget/sprogene i deres oprindelsesland. For det andet bør erhvervelse af fremmedsprogsfærdigheder være mulig og tilgængelig for alle i samfundet. Med andre ord bør sprogkundskaber ikke være et privilegium for eliten. Fremmedsprogsfærdigheder og sproglig integration bør bidrage til at undgå, at der opstår "parallellesamfund", der er delt (eller endog adskilt) af sprogbarrierer i et givet samfund. Dette gælder ikke kun migranter, men også EU-borgere, der flytter til udlandet. Sprogfærdigheder letter den interkulturelle dialog, fordi de øger EU-borgernes evne til at forstå andre europæeres (og migranternes) kultur og dermed bidrager til den europæiske integration.

**Det andet overordnede mål med markedsøkonomisk status er at "fremme arbejdskraftens mobilitet i det indre marked, beskæftigelsesegnethed og vækst i Europa".** Mobilitet er et begreb, der henviser til forskellige fænomener: immigration (*udlændinge*, der rejser ind i landet), *udvandring* (statsborgere, der forlader landet), *tilbagesendelse* ( statsborgere, der vender tilbage til landet) og *cirkulær migration* (statsborgere, der bevæger sig i begge retninger mellem landene)" (Vandenbrande 2006:9). Dette mål er også meget generelt, men det er relativt lettere at definere og måle end førstnævnte. Bemærk, at det andet generelle mål er blevet fremherskende i EU's debat om flersprogethed i de sidste 15 år. Siden begyndelsen af 2000'erne har EU's taler om fremmedsprogsindlæring i stigende grad været forbundet med opfyldelsen af EU's generelle socioøkonomiske mål som defineret i *Lissabon-dagsordenen 200-2010* og *Europa 2020-dagsordenen* (Krzyzanowski og Wodak 2011)<sup>4</sup>.

Dette betyder ikke, at kulturelle eller kognitive aspekter af sprogindlæring er blevet forsømt. Snarere er anvendelsesområdet for EU's sprogpolitik blevet udvidet. Fremmedsprogskundskaber ses i stigende grad som en form for menneskelig kapital, der kan medføre økonomiske fordele for enkeltpersoner, virksomheder og økonomien som helhed. I Kommissionens underudvalg "*Flersprogethed: et aktiv for Europa og en fælles forpligtelse*" (Europa-Kommissionen 2008 e) præsenteres f.eks. som en type kapacitet, der bidrager til økonomisk velstand, et aktiv, der øger de europæiske virksomheders konkurrenceevne, og en form for menneskelig kapital, der kan påvirke borgernes beskæftigelsesegnethed positivt. I Kommissionens meddelelse "*En ny strategisk ramme for flersprogethed*" (Europa-Kommissionen 2005) er forbedringen af europæiske fremmedsprogsfærdigheder udtrykkeligt knyttet til et af de centrale mål for det europæiske projekt, nemlig opnåelse af fuld økonomisk integration. I dette dokument anfører Kommissionen, at "for at det indre marked kan blive effektivt, har Unionen brug for en mere mobil arbejdsstyrke. Færdigheder på flere sprog øger mulighederne på arbejdsmarkedet".

*I Rådets konklusioner om sprogfærdigheder til forbedring af mobiliteten* (Rådet for Den

4 Lissabondagsordenen var en plan udarbejdet af Europa-Kommissionen for at gøre EU til "den mest konkurrencedygtige og dynamiske videnbaserede økonomi i verden, en økonomi, der kan skabe bæredygtig økonomisk vækst med bedre og flere job og større social samhørighed inden 2010". Europa 2020 er en 10-årig strategi for "intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst" med bedre koordinering af nationale og europæiske politikker.

Europæiske Union 2010) beskrives sprogkundskaber som "et nøgleelement i en konkurrencedygtig videnbaseret økonomi. Kendskab til fremmedsprog er en afgørende kompetence for alle EU-borgere, som sætter dem i stand til at nyde godt af både de økonomiske og sociale fordele ved den frie bevægelighed inden for Unionen". I en nylig meddelelse fra Kommissionen "*Nytænkning på uddannelsesområdet: investering i færdigheder med henblik på at forbedre de socioøkonomiske resultater*" (Europa-Kommissionen 2012 f, Europa-Kommissionen 2012 d), beskrives sprogkundskaber som "øgende vigtige for at øge unges beskæftigelsesegnethed og mobilitet". desuden er "lave sprogkundskaber en væsentlig hindring for arbejdstagernes frie bevægelighed. Virksomhederne har også brug for de sprogkundskaber, der er nødvendige for at kunne operere på et globalt marked. Der er gode økonomiske årsager til sådanne udtalelser. Dette vil blive drøftet nærmere i næste afsnit.

**Det tredje mål med markedsøkonomisk status vedrører forvaltningen af flersproget kommunikation i EU-institutionerne.** Rådet opfordrer Kommissionen til at "særligt sørge for at give oplysninger på alle officielle sprog og fremme flersprogethed på Kommissionens websteder". Denne henstilling afspejler Europa-Parlamentets ovennævnte henstilling (2008), hvori Parlamentet understreger "behovet for anerkendelse af ligheden mellem EU's officielle sprog i alle aspekter af den offentlige aktivitet" og Rådets konklusioner fra 2008 (2008a), hvori det understreges, at "Europas sproglige mangfoldighed bør bevares, og ligheden mellem sprogene bør respekteres fuldt ud. EU-institutionerne bør spille en central rolle i forfølgelsen af disse mål". Den vægt, der i MES lægges på værdien af oversættelse og tolkning og på betydningen af sprogindustrien, hænger delvis sammen med Rådets støtte til flersprogethed i EU-institutionerne. EU er faktisk verdens største arbejdsgiver af oversættere og tolke.

## **1.2 Definition af omkostninger, fordele og relevans af markedsøkonomisk behandling**

Generelt defineres den offentlige orden som "en række bevidst sammenhængende beslutninger eller aktiviteter, der træffes eller gennemføres af forskellige offentlige og undertiden private aktører, hvis ressourcer, institutionelle forbindelser og interesser varierer, med henblik på målrettet at løse et problem, der er politisk defineret som kollektivt. Denne gruppe af beslutninger og aktiviteter giver anledning til mere eller mindre restriktive foranstaltninger, der ofte har til formål at ændre adfærden hos sociale grupper (individuelle), der formodes at være roden til eller i stand til at løse det kollektive problem, der skal løses (målgrupper) i den sociale gruppes interesse, og som lider under de negative virkninger af det pågældende problem (endelige modtagere)" (Knoepfel et al. 2007:24).

Sprogpolitikker kan karakteriseres som en særlig form for offentlig politik, der i sidste ende søger at ændre sprogadfærden hos en given målgruppe (vior Grin 2003, Gazzola 2014 har til debat). Mere specifikt er en sprogpolitik en række foranstaltninger — der generelt træffes af staten, regionale og lokale myndigheder — med henblik på eksplicit eller implicit at påvirke korpus, status og erhvervelse af et eller flere sprog. Som det fremgår af det foregående afsnit, kan nogle af de foranstaltninger eller aktioner, der foreslås i MES, ses som en form for status- og tilegnelsesplanlægning. For eksempel har fremme af livslang sprogindlæring til formål at ændre den enkeltes adfærd ved at øge deres sprogfærdigheder.

Eftersom livslang sprogindlæring og -oversættelse implicit præsenteres som et middel til at

nå andre generelle socioøkonomiske mål for EU, bør vurderingen af fordele og ulemper (eller "fordele" og "omkostninger") ved markedsøkonomisk status samt dens fordelingsmæssige virkninger foretages i overensstemmelse med disse generelle mål. Før man drøfter, hvordan fordelene og ulemperne ved markedsøkonomisk behandling kan karakteriseres, er det nødvendigt at minde om nogle vigtige definitioner.

Udformningen og gennemførelsen af offentlige politikker præsenteres ofte som en cyklus (eller "politikcyklus"), hvis faser kan sammenfattes som følger<sup>5</sup>:

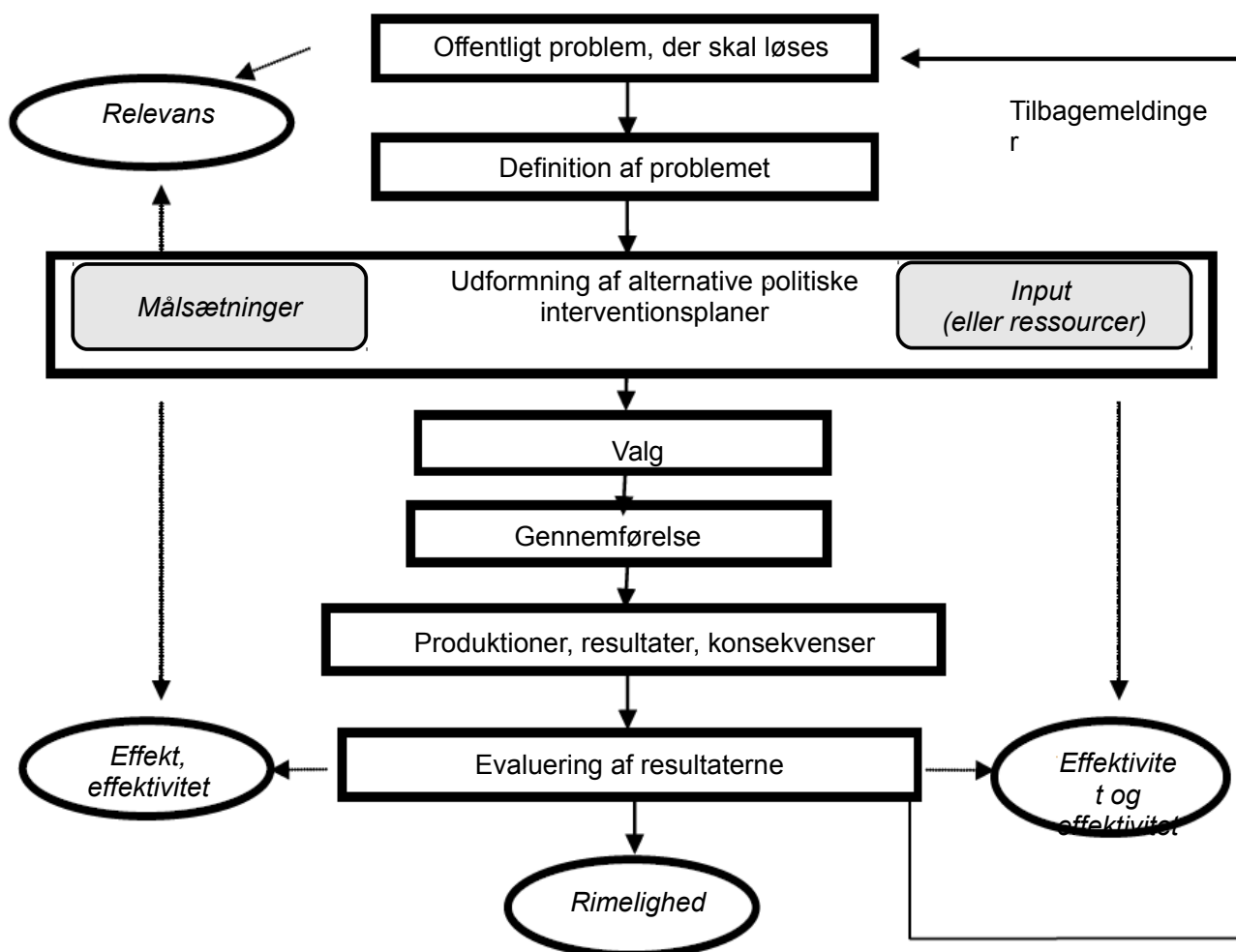
- a. fremkomsten og opfattelsen af et offentligt problem, der skal løses (f.eks. mangel på tilstrækkelige sprogkundskaber på arbejdsmarkedet, sprogbarrierer, der hindrer mobilitet)
- b. forståelse og definition af problemet,
- c. formulering og sammenligning af mulige løsninger eller alternative handlingsplaner (f.eks. alternative metoder til fremme af voksenundervisning)
- D. valg af løsning
- e. gennemførelse
- F. Produkter og resultater
- g. Evaluering af resultater
- H.i) -(gen)genkomst og opfattelse af et problem.

Evalueringen af en offentlig politik foretages på grundlag af forskellige kriterier. De vigtigste kriterier er: *relevans*, *effektivitet*, *effektivitet* (ofte fortolket som omkostningseffektivitet i anvendt forskning) og *retfærdighed*. **Relevans** henviser til vurderingen af hensigtsmæssigheden af politikken eksplicitte mål i forhold til de problemer, den skal løse. En vurdering af en politik**effektivitet**betyder, at det præciseres, i hvilket omfang målene er nået. Effektivitetsvurderingen kræver en tilbundsående gennemgang af de mål, der skal nås, en analyse af årsagssammenhængen mellem politikken og dens endelige mål og måling af de politiske resultater (se nedenfor). Evalueringen af de forskellige politikker**effektivitet**(= effektivitet i form af omkostningseffektivitet) betyder, at de mobiliserede ressourcer kædes sammen med de opnåede resultater. I politikanalyse indebærer vurderingen af**retfærdighed**at identificere, hvem der taber, hvem der vinder, og (hvis muligt) hvor meget, og hvordan omkostningerne ved alternative politikker deles mellem enkeltpersoner og grupper.

Der er derfor ikke noget specifikt etisk indhold i det tekniske begreb "retfærdighed" i politikanalyse (f.eks. Just, HUETH og Schmitz 2004), og retfærdigheden i sprogpolitikker kan derfor overvejes med hensyn til fordelingen af de alternative sprogpolitikkers indvirkning på de berørte aktører. Figur 1 opsummerer de vigtigste faser af politikcyklussen. Ovale bobler repræsenterer evalueringskriterierne.

---

5 se Gazzola (2014 a: 53-54, med henvisning til Knoepfel et al. 2007) til drøftelse.



Kilde: Gazzola (2014a 53-54)

Illustration 1: Evalueringskriterier og politikcyklus

Input ( eller ressourcer) i en politik defineres som alle de finansielle, menneskelige, materielle, organisatoriske og lovgivningsmæssige ressourcer, der er mobiliseret til gennemførelse af en intervention. **Omkostningerne** beregnes på grundlag af de mobiliserede ressourcer. **Resultaterne** af en politik er de direkte virkninger af politikken, dvs. hvad der finansieres og opnås gennem de ressourcer, der er afsat til politikken. Med andre ord er resultaterne alt, hvad der opnås til gengæld for offentlige udgifter (nogle konkrete eksempler er beskrevet i de følgende afsnit). Resultater (eller **output** eller **konsekvenser**) er de endelige virkninger af en politik med hensyn til variabler, som man ønsker at påvirke (f.eks. fremme af beskæftigelsesegnethed gennem sprogindlæring). I cost-benefit-analysen skal fordele (eller fordele) ved en politik måles i penge. Ikke desto mindre er identifikation og beregning af fordelene ved sprogpolitikker en tung opgave på grund af metodologiske og epistemologiske vanskeligheder som følge af sprogets komplekse karakter, som langt fra er løst (se Grin 2003 for en diskussion). Det skal bemærkes, at fordelene ved sprogpolitikken ikke kun er begrænset til sprogenes markedsværdi, men også til deres **ikke-gode eller symbolske værdi** (se Grin og Vaillancourt 1997 for diskussion). Sprogkundsaber, der erhverves i forbindelse med erhvervsuddannelse, kan f.eks. anvendes på arbejdspladsen og medføre økonomiske fordele for den enkelte. De kan dog også forbedre den interkulturelle dialog mellem mennesker med forskellig national baggrund. I evalueringen af sprogpolitikker defineres

**fordele eller fordele** som de positive virkninger af en politik for de aktører, der er direkte berørt af selve politikken. I nogle tilfælde kan sådanne ydelser kvantificeres i monetære termer, f.eks. øgede indkomstforskelle for tosprogede arbejdstagere, der har gennemført sprogundervisning, mens der i andre tilfælde skal anvendes andre ikke-monetære måleenheder. I forbindelse med evalueringen af sprogpoltikkerne er det derfor nødvendigt med forenklinger (f.eks. "antallet af arbejdsløse, der finder arbejde på grund af sprogkundskaber erhvervet under erhvervsuddannelse" og "den procentdel af EU-borgere, der kan forstå EU's officielle sprog"). Nogle eksempler vil blive præsenteret i de næste afsnit.

Standardvurderingsmodellen ifigur 1 finder imidlertid kun anvendelse på markedsøkonomisk behandling i et vist omfang. SEM opstiller faktisk meget generelle mål på meget forskellige politikområder såsom arbejdsmarkedet, social inklusion og medborgerskab. For at vurdere fordele og ulemper ved markedsøkonomisk status på et enkelt fokusområde bør de politiske beslutningstagere præcisere målene mere detaljeret og præcisere den logiske kæde, der forbinder de investerede ressourcer med de forventede resultater. Dette ville naturligvis være for specifikt til en (Kommissionens) resolution, men ikke til særskilte gennemførelsesplaner. Desuden bør fordelene defineres og identificeres ved hjælp af et sæt resultatindikatorer, og endnu vigtigere bør der tilvejebringes tilstrækkelige og pålidelige data. Så vidt vi ved, er disse oplysninger ikke tilgængelige, og det, der er til rådighed, er tilstrækkeligt til kun at omfatte nogle få aspekter af markedsøkonomisk behandling. En mulig måde at overvinde disse hindringer på er at indsnævre analysens omfang og skelne mellem vurderingen af relevansen af de generelle mål for markedsøkonomisk behandling og vurderingen af virkningerne af de foranstaltninger, som Kommissionen har truffet for at gennemføre markedsøkonomisk behandling.

**Denne rapport er opdelt i to dele. Den første del indeholder en samlet vurdering af relevansen af markedsøkonomisk behandling.** Vi undersøger forholdet mellem strategiens mål og de problemer, som MES skal løse. En sådan vurdering foretages i lyset af de empiriske og teoretiske resultater af den akademiske litteratur inden for sprogøkonomi. Denne rapport præsenterer de forskellige forskningsresultater vedrørende fordele og ulemper ved flersprogethed i økonomien, samfundet og EU-institutionerne. Disse resultater giver et generelt, om end begrænset, billede af sprogpoltikkens behov i det nuværende flersprogede europæiske miljø. I den forbindelse vurderer vi relevansen af de overordnede mål og anbefalinger i markedsøkonomisk status, dvs. at vurdere, om markedsøkonomisk status indeholder mål og foranstaltninger, der er relevante for at løse nogle af de vigtigste sprogproblemer i det nuværende flersprogede europæiske miljø. Hvis en politik ikke er relevant, vil den sandsynligvis ikke medføre fordele for samfundet.

**I anden del af betænkningen fokuserer vi på Kommissionens indsats for at gennemføre markedsøkonomisk status.** Vi opsummerer den dokumentation, der er til rådighed for sådanne foranstaltninger, og hvor det er muligt, fremlægger vi data om deres fordele og ulemper ved hjælp af den enkle ramme, der er beskrevet ifigur 1. Denne drøftelse fremhæver de mål, der kan kræve yderligere støtte, og den type data og oplysninger, der er nødvendige for at forbedre overvågningen af gennemførelsen af markedsøkonomisk status.



## 2 Den flersprogede europæiske kontekst

### Vigtigste resultater:

- Generelt giver fremmedsprogskundskaber økonomiske fordele for enkeltpersoner i form af positive indkomstforskelle. Meget gode sprogkundskaber belønnes meget mere end begrænsede sprogkundskaber. Engelsk har en ubestridt økonomisk værdi på det europæiske arbejdsmarked, men det er ikke det eneste aktiv, man kan investere i. I nogle sammenhænge kan færdigheder på andre sprog belønnes bedre. Dette understreger betydningen af at undervise i mere end ét fremmedsprog i de europæiske landes uddannelsessystemer.
- Positive sociale rentabilitetsrater inden for fremmedsprogsundervisning viser, at sprogindlæring er en værdifuld investering for samfundet som helhed.
- Selv om betydningen af fremmedsprogsfærdigheder for beskæftigelsesegnethed fremhæves i forskellige EU-dokumenter, er den empiriske dokumentation til støtte for denne påstand stadig utilstrækkelig. Ikke desto mindre har kendskab til værtslandets sprog en positiv indvirkning på migranternes arbejdsindkomst og beskæftigelsesegnethed.
- Nogle undersøgelser viser, at sprogkundskaber bidrager til bruttonationalproduktet (BNP), men desværre vedrører ingen af disse undersøgelser Den Europæiske Union.
- Et fælles officielt eller talt sprog øger handelsstrømmene mellem landene betydeligt.
- En sprogpolitik kan påvirke fordelingen af de omkostninger, som europæiske innovative virksomheder har til at beskytte intellektuelle ejendomsrettigheder gennem patenter. Dette kan give anledning til bekymring for retfærdigheden i forbindelse med udkastet til europæisk patent med central virkning.
- Sprogindlæring letter mobiliteten. At tale et lands sprog øger sandsynligheden for at migrere til landet med ca. fem gange.
- Formuleringen "Modersprog plus to fremmedsprog" eller fremme af et enkelt køretøjssprog er ikke tilstrækkeligt til at fremme både mobilitet inden for Europa og integration i værtslandets samfund.
- Kun en fjerdedel af de europæiske borgere siger, at de kan tale mindst to fremmedsprog. Denne procentdel forblev stort set konstant mellem 2001 og 2012. Langt de fleste europæere har et elementært eller mellemliggende niveau på fremmedsprog. Sprogfærdighederne forventes at blive bedre i den nærmeste fremtid, men kun i et vist omfang.
- Kun 7 % af EU-borgerne erklærer, at de er i stand til at tale engelsk som fremmedsprog på et meget godt niveau. Mellemliggende og elementære niveauer er meget mere almindelige. På trods af massive investeringer i engelskundervisning i uddannelsessystemet forventes tosprogethed ikke i den nærmeste fremtid. Kendskab til engelsk er ikke en universel "grundkompetence" i Europa.
- Der er behov for yderligere foranstaltninger for at lette spændingen mellem mobilitet og inklusion, dvs. muligheden for effektivt at lære et sprog, inden de forlader udlandet og/eller umiddelbart efter ankomsten til værtslandet, bør blive lettere og billigere.
- Hvis EU-institutionerne vedtager en ensproget politik, der udelukkende er baseret på engelsk eller tresproget ordning baseret på engelsk, fransk og tysk, vil de udelukke en

høj procentdel af EU-borgerne fra at kommunikere med EU. Procentdelen af udstødte ville være meget høj i Syd- og Østeuropa.

- Flersprogethed er stadig den mest effektive sprogordning blandt de alternativer, der normalt studeres i litteraturen.
- Økonomisk og socialt dårligt stillede personer har tendens til at være mindre tilbøjelige til at tale fremmedsprog og er derfor mere tilbøjelige til at blive påvirket negativt, hvis EU holder op med at bruge deres modersmål eller primærundervisningssprog. Flersprogethed bidrager til social samhørighed.
- Der er ikke kun en generel reduktion i antallet af sprog, som ville føre til udelukkelse. Selv en reduktion af de nuværende anvendelsesområder for det officielle sprog ville have lignende virkninger.
- Antallet af sprogudelukkelse, der er forbundet med en ensproget eller tresproget politik, vil stige efter "Brexit". Dette understreger betydningen af en flersproget tilgang for EU's eksterne kommunikation.

De tre generelle mål, der er beskrevet i det foregående afsnit, vedrører tre indbyrdes afhængige aspekter af det europæiske flersprogede miljø, nemlig økonomien, samfundet og EU-institutionerne. Formålet med dette afsnit er uden at ønske at være udtømmende at fremlægge nogle relevante resultater af akademisk forskning i økonomi, der beskæftiger sig med disse emner. Dette er udgangspunktet for afsnit 4, hvor EU's foranstaltninger til gennemførelse af markedsøkonomisk status drøftes i forbindelse med empirisk dokumentation nedenfor.

## 2.1 Flersproget økonomi

Forholdet mellem sproglige og økonomiske variabler er centrum for et voksende antal akademiske publikationer om flersprogethed (se Gazzola et al. 2016 for en detaljeret bibliografi, se også Grin 2003, og Zhang og Grenier 2013, for undersøgelser). Nogle af de spørgsmål, der behandles i dette arbejde, er relevante for markedsøkonomisk behandling, da de ofte minder om økonomiske argumenter til støtte for flersprogethed. Det er derfor nyttigt at nævne nogle af de vigtigste resultater på dette område.

### 2.1.1 Sprogkunderskaber som en form for menneskelig kapital

En første forskningslinje fokuserer på at vurdere nettovirkningerne af sprogkunderskaber på andet- eller fremmedsprog på den enkeltes indkomster og deres erhvervs-mæssige status. Det betyder, at det skal vurderes, om kendskab til et sprog, der ikke er socioøkonomisk dominerende i et land eller en region (f.eks. spansk i Frankrig), medfører økonomiske fordele for enkeltpersoner. Den anden forskningslinje fokuserer på forholdet mellem indvandreres indkomst og deres sprogkunderskaber i det dominerende lokale sprog (f.eks. tysk for tyrkere i Tyskland). I dette afsnit præsenterer vi nogle resultater fra den første studiegruppe. Afsnit 2.2 omhandler virkningen af sprogkunderskaber på migranternes indkomster.

#### 2.1.1.1 Indkomstforskelle

Sprogkunderskaber kan ses som en form for menneskelig kapital, der skaber økonomiske fordele for enkeltpersoner, fordi de kan påvirke deres produktivitet og derved øge deres effektivitet på arbejdspladsen (f.eks. hurtigere køb eller salg og etablering af nye netværk). Sådanne ydelser beregnes generelt ved at beregne nettoindkomstforskellen for personer, der kender et givet sprog som andet sprog eller fremmedsprog, alt andet lige på den anden

side (dvs. at alle andre relevante variabler holdes konstante). Skøn over indkomstforskelle er generelt resultatet af økonometriske analyser af store datasæt. Dette gør det muligt at kontrollere andre relevante socioøkonomiske variabler såsom erhvervserfaring, uddannelsesniveaue og respondenternes ægteskabelige status.

**Få undersøgelser omhandler indkomstforskelle i forbindelse med fremmedsprogkundskaber i Europa.** Hovedårsagen hertil er manglen på tilstrækkelige og pålidelige data. I dette afsnit præsenteres nogle resultater for forskellige europæiske lande (ikke nødvendigvis i EU). Tabel 1 viser nettoindkomstforskellen for flersprogede personer i tre forskellige sproregioner i Schweiz. Resultaterne er opdelt efter sprog og sprogkundskaber indberettet af respondenterne. I den fransktalende del af landet f.eks. tjener en mand med meget gode tyske færdigheder i gennemsnit 23,2 % mere end en person uden denne færdighed, alt andet lige på den anden side. Indkomstforskellene i forbindelse med grundlæggende eller gode kvalifikationsniveauer er lavere.

Sprog	Sproregion	Beherskelsesniveau		
		Grundlæggende	Godt	Fremragende
Tysk	Fransktalende	10	12,4	23,2
	Italofon	N.S.	N.S.	27,6
Fransk	Tysktalende	N.S.	15,1	15,5
	Italofon	N.S.	14,1	23,4
Dansk	Fransktalende	N.S.	N.S.	N.S.
	Tysktalende	N.S.	19,4	25,1
	Italofon	7	N.S.	29,3
n.s. = ikke signifikant			kilde: Grin (1999, kapitel 8)	

Tabel 1: indkomstforskelle i Schweiz (mænd). Procentvise resultater

Di Paolo and Tansel (2015) viser, at kendskab til russisk og engelsk som fremmedsprog på det tyrkiske arbejdsmarked i gennemsnit medfører en positiv indkomstforskel for enkeltpersoner (henholdsvis 20 % og 10,7 %). Disse forskelle stiger med færdighedsniveauet. Kendskab til fransk og tysk er også positivt betalt, men i mindre omfang (henholdsvis 8,4 % og 8,2 %). I Tyskland medfører et godt kendskab til engelsk en positiv indkomstforskel på ca. 12 % i sammenhænge, hvor sådanne færdigheder anvendes (Stöhr, 2015); kendskab til andre fremmedsprog belønnes i nogle få specialiserede erhverv. Ifølge Williams' skøn er brugen af et andet sprog på arbejdspladsen kendetegnet ved en positiv indkomstforskel mellem 3 % og 5 % i forskellige vesteuropæiske lande (Williams, 2001). Engelsk er det mest belønnede sprog i de 14 vesteuropæiske lande studeret af forfatteren, men i nogle lande er brugen af tysk, fransk og italiensk også betalt. Ginsburg and Prieto (2011) studerer virkningerne af fremmedsprogfærdigheder (og deres anvendelse på arbejdspladsen) på enkeltpersoners indkomster i Østrig, Danmark, Finland, Frankrig, Tyskland, Grækenland, Italien, Portugal og Spanien. Resultaterne fremgår af tabel 2. Kontrolniveauet er ikke specificeret. Resultaterne viser, at engelskkundskaber belønnes positivt på arbejdsmarkedet i alle de undersøgte lande. I nogle lande belønnes også kendskab til fransk og tysk positivt, og undertiden endda mere end engelskkundskaber.

Land	Sprog		
	Dansk	Fransk	Tysk
Østrig	11	N.S.	/
Danmark	21	N.S.	—11
Finland	23	N.S.	N.S.
Frankrig	29	/	46
Tyskland	26	N.S.	/
Grækenland	15	24	N.S.
Italien	18	21	28
Portugal	31	34	N.S.
Spanien	39	49	N.S.
n.s. = ikke signifikant	kilde: Ginsburg og Prieto (2011:612)		

Tabel 2: priser for sprogkundskaber i forskellige europæiske lande. Procentvise resultater

De undersøgelser, der er nævnt i dette afsnit, er forskellige i mange henseender. Datasætterne er forskellige både med hensyn til deres kvalitet og for den undersøgte periode. Forfatterne har vedtaget forskellige estimeringsstrategier, og dette kan forklare, hvorfor omfanget af de opnåede resultater varierer betydeligt. Desuden undersøger forfatteren/forfatterne i nogle artikler virkningen af sprogkundskaber på den enkeltes indkomst, mens den undersøgte variabel i andre artikler er brugen af sprog på arbejdspladsen. Endelig er det ikke altid muligt at undersøge indvirkningen på indkomsten af forskellige sprogkundskaber. På trods af disse mangler er alle **undersøgelser konvergerende i retning af de samme konklusioner**. For det første er **de indkomstforskelle, der er forbundet med sprogkundskaber, ikke ubetydelige**. Dette tyder på, at indlæring af fremmedsprog kan være en god investering for enkeltpersoner. For det andet **belønnes** meget gode sprogkundskaber mere markant end begrænsede sprogkundskaber. Dette resultat har indlysende konsekvenser for uddannelsespolitikken. For det tredje **er engelsk en ubestridt økonomisk værdi på det europæiske arbejdsmarked**, men er ikke det eneste sproglige aktiv at investere i. I nogle sammenhænge kan færdigheder på andre sprog belønnes bedre end engelsk. Dette understreger betydningen af at undervise i mere end ét fremmedsprog i de europæiske landes uddannelsessystemer i overensstemmelse med LM+ 2- formlen.

De nævnte empiriske undersøgelser ser normalt kun på vesteuropæiske lande og fokuserer på udbredte sprog, fordi der er flere data til rådighed. Som følge heraf beregner forfatterne skøn over indkomstforskelle svarende til sprog, som folk allerede kender (typisk fordi de lærte dem i skolen), men der er **ikke meget kendskab til den økonomiske værdi af sprog, der (endnu) kun tales lidt**.

### 2.1.1.2 Sociale satser for tilbagesendelse

**Sprogindlæring kan være en værdifuld investering ikke kun for enkeltpersoner, men også for samfundet som helhed**. I stedet for at søge efter indkomstforskelle for enkeltpersoner, er vi nu ved at studere det samlede niveau. På grundlag af skøn over individuelle indkomstforskelle er det muligt at beregne den sociale forrentning af fremmedsprogsundervisningen, dvs. den procentdel af afkastet af en euro, der investeres i

sprogundervisning for et samfund som helhed. Tabel 3 viser det sociale afkast for sprogundervisning i Schweiz, et af de få lande, hvor der foreligger data.

Sprog	sprogregion		
	Fransktalende	Tysktalende	Italofon
Tysk	6,5 %	n.d.	21,5 %
Fransk	n.d.	10 %	11,7 %
Dansk	4,7 %	12,6 %	n.d.
n.a. = foreligger ikke		kilde: Grin (1999:Kapitel 9)	

Tabel 3: Social forrentning af fremmedsprogsundervisningen i Schweiz (mænd)

F.eks. er afkastet af at investere en euro af offentlige midler i tysk uddannelse i den italiensktalende del af Schweiz 21,5 %, hvilket er ret højt i forhold til det gennemsnitlige afkast af risikofri finansiel kapital og de langsigtede omkostninger ved at låne penge på markedet. Desværre har vi ikke data om andre europæiske lande. **Sådanne data tyder imidlertid på, at sprogundervisning kan være en værdifuld investering for samfundet, ikke kun af kulturelle årsager, men også ud fra et økonomisk synspunkt.**

### 2.1.1.3 Beskæftigelsesegnethed

Selv om betydningen af fremmedsprogsfærdigheder for beskæftigelsesegnethed fremhæves i forskellige EU-dokumenter og i markedsøkonomisk status, er der stadig **kun få empiriske beviser til støtte for denne påstand, ud over den foreløbige dokumentation** fra Kommissionens Fælles Forskningscenter (jf. Araújo et al. 2015). Få artikler i den akademiske litteratur omhandler udtrykkeligt spørgsmålet om sprogfærdigheders indvirkning på beskæftigelsen, og generelt studerer disse bidrag forholdet mellem færdigheder i det lokale dominerende sprog og beskæftigelsesmuligheder for indvandrere (se Gazzola et al. 2016 for en oversigt).

I ovennævnte undersøgelse af Araújo et al. (2015) finder forfatterne en positiv og statistisk signifikant effekt af engelskkundskaber på beskæftigelsesegnetheden i Tyskland, Grækenland, Italien, Letland, Litauen, Luxembourg, Nederlandene, Portugal og Slovenien. Virkningen måles ved sandsynligheden for at blive ansat snarere end arbejdsløs for en person, der kender engelsk i modsætning til en person uden den færdighed, alt andet lige. I Cypern, Spanien, Finland og Malta har engelskkundskaber (dvs. meget gode *sprogkundskaber*) en positiv indvirkning på beskæftigelsesegnetheden. Kendskab til fransk har en positiv indvirkning på beskæftigelsesegnetheden i Malta, Tyskland, Danmark og Rusland i Bulgarien, Letland, Litauen og Polen. Forfatterne giver imidlertid ikke noget skøn over omfanget af disse virkninger. En nylig undersøgelse foretaget af Europa-Kommissionens Generaldirektorat for Beskæftigelse har i højere grad fremhævet de sprogkundskaber, der er mest efterspurgt på arbejdsmarkedet, med fokus på online stillingsopslag (Beadle et al. 2015). Resultaterne viser, at en betydelig procentdel af arbejdsgiverne kræver et højt niveau af fremmedsprogsfærdigheder.

I Schweiz er et medlem af en flersproget arbejdsstyrke - dvs. fransktalende beboere, der kender tysk eller engelsk, og indfødte tysktalende talere, der kender fransk eller engelsk — mindre tilbøjelige til at blive fyret end en ensproget person. Når arbejdskraftprisen stiger med 5 % (dvs. arbejdskraften bliver dyrere), falder den ensprogede arbejdsstyrke med 8,7 %, mens den flersprogede arbejdsstyrke kun falder med 3,7 % (Grin et al. 2009).

## 2.1.2 Sprogs bidrag til BNP og handel

Få artikler omhandler sprogenes bidrag til den samlede merværdi, der skabes af økonomien, dvs. bruttonationalproduktet (BNP). **Sprogkundskaber kan bidrage til at skabe merværdi, fordi det kan gøre indkøbs-, produktions- og salgsprocesserne mere effektive.** I Schweiz bidrager fremmedsprogs- eller sprogkundskaber (begrænset til engelsk, fransk og tysk) med ca. 10 % af det schweiziske BNP, idet engelsk tegner sig for halvdelen af denne procentdel (Grin, Sfreddo og Vaillancourt 2010). Skøn for Quebec er ca. 3 % af provinsens BNP.

Desværre findes der ikke data for EU-landene. Der er dog foretaget nogle undersøgelser på regionalt plan. For eksempel viser en nylig rapport fra den baskiske regering i Spanien, at de økonomiske virkninger af forskellige aktiviteter i forbindelse med det baskiske sprog kan anslås til 4,2 % af det regionale BNP i den selvstyrende region (Gobierno vasco 2016). Se også Bane Mullarkey Ltd. (2009) for Galway Gaeltacht i Irland.

ELAN-undersøgelsen (CILT 2006) undersøger virkningen af mangel på fremmedsprogsfærdigheder på europæiske virksomheders eksport med fokus på et udsnit af små og mellemstore virksomheder (SMV'er). En lignende undersøgelse blev gennemført for Catalonien i Spanien (Hagen 2010). McCormick (2013) hævder, at der er en generelt positiv sammenhæng mellem et lands BNP og det gennemsnitlige niveau af engelsk færdighed i befolkningen. Niveauet af sprogfærdigheder måles ved det engelske færdighedsindeks (EPI), en indikator designet af det internationale uddannelsesselskab Education First og populariseret i medierne. McCormicks resultater er imidlertid baseret på en simpel statistisk korrelationsanalyse og viser ikke nogen reelle årsagssammenhænge mellem PPE og BNP. Desuden kan de anvendte data lide under selvvalgsfordomme.

Konsekvensen af at have et fælles sprog om handel er blevet undersøgt i forskellige artikler (se bl.a. Mélitz 2008, FIDRMUC og FIDRMUC 2015, Egger and Toubal 2016, Egger og Lassman 2016). **Udvekslingernes struktur kan påvirkes af sproget på tre forskellige måder.** Lande kan dele officielle sprog, og dette indikerer generelt tilstedeværelsen af geopolitiske forbindelser (f.eks. en fælles kolonihistorie). De kan dele et modersmål i den forstand, at folk, der bor i to forskellige lande, taler det samme sprog som deres modersmål. Dette kan ses som en indikator for kulturel affinitet. Endelig kan landene dele et fælles talt sprog, typisk et sprog, der læres som fremmedsprog, hvilket gør det muligt at kommunikere mellem mennesker på forskellige modersmål. Resultaterne viser, **at et fælles sprog (officielt eller mundtligt) i gennemsnit øger handelsstrømmene med 44 %** (Egger og Lassmann 2012). Virkningen af et fælles talt sprog er stærkere end virkningen af et fælles moderssprog, men begge er betydeligt positive (Egger og Lassman 2016). FIDRMUC og FIDRMUC (2015) viser, at omfattende sprogkundskaber i EU er en vigtig faktor for udenrigshandelen, idet engelsk spiller en særlig vigtig rolle.

## 2.1.3 Sprogpolitik og innovation

Sprogenes indvirkning på den industrielle innovation er stadig underudforsket. Ved industriel innovation mener vi teknologisk innovation, der er beskyttet af intellektuelle ejendomsrettigheder (IPR), såsom patenter, varemærker og industrielle projekter. Selv om nogle undersøgelser behandler spørgsmålet om forbindelsen mellem flersprogethed og kreativitet — og dermed spørgsmålet om innovation gennem kreativitet — (Marsh og Hill 2009), **fokuserer artikler, der diskuterer forholdet mellem sproglig mangfoldighed og industriel innovation, på virkningerne af sprogpolitikker på innovation (i modsætning til sprog i sig selv).**

IPR-intensive industrier defineres som værende over gennemsnittet for IPR pr. ansat (herunder ophavsret). I EU bidrager IPR-intensive industrier med 26 % af beskæftigelsen og 39 % af BNP; patentintensive industrier tegner sig alene for 13,9 % af EU's BNP og 10,3 % af den samlede beskæftigelse (EPO-OHIM 2013). Den Europæiske Patentmyndighed (EPO = EPO), der har hjemsted i München, Tyskland, er en regional myndighed, der udsteder patenter, og som har til opgave at søge og behandle europæiske patentansøgninger på vegne af de 38 kontraherende stater i den europæiske patentkonvention (EPC). EPO's officielle sprog er engelsk, fransk og tysk. EPO meddeler det europæiske patent, dvs. et "stråle" af nationale patenter, som derefter skal valideres i de stater, der er udpeget af patenthaveren. Valideringsprocedurerne omfatter betaling af validerings- og fornyelsesgebyrer og i nogle tilfælde oversættelse af hele patentet (eller dele heraf, normalt krav) til et af de officielle sprog i det pågældende land. Størstedelen af de artikler, der omhandler sprog og det europæiske patentsystem, giver et skøn over sådanne udgifter til oversættelse efter bevilling og diskuterer deres indvirkning på patentansøgningen og antallet af lande, hvor europæiske patenter valideres (jf. Van Pottelsberghe og Mejer 2010, Van Pottelsberghe og François 2009, Harhoff, Hoisl et al. 2009). Resultaterne viser, **at et fald i udgifterne til oversættelse efter udstedelse sandsynligvis vil have en positiv indvirkning på antallet af registrerede ansøgninger.** Gazzola (2014a, 2015) undersøger forskellene i udgifter til oversættelse forud for udstedelse af europæiske ansøgere, der ansøger om patent hos EPO. Resultaterne viser, **at de samlede omkostninger ved adgang til patentprocedurer for europæiske ansøgere, hvis første sprog hverken er engelsk, fransk eller tysk, er mindst 27 % højere end de omkostninger, der afholdes af engelske, franske eller tyske ansøgere.**

EPO er ikke en del af EU's institutioner eller organer, og markedsøkonomisk behandling behandler ikke spørgsmålet om intellektuelle ejendomsrettigheder. Teknologisk innovation er imidlertid forbundet med EU's sprogpolitik på forskellige måder. I 2012 nåede EU's repræsentanter til enighed om at oprette det europæiske enhedspatent — eller **"europæisk patent med ensartet retsvirkning"** -. Enhedspatentet er et europæisk patent, der udstedes af EPO i henhold til CEB's (den europæiske patentkonventions) regler og procedurer, som efter anmodning fra patenthaveren får ensartet retsvirkning på det område, hvordeltagerne i enhedspatentsystemet er omfattet. Aftalen om oprettelse af en europæisk patentdomstol er i øjeblikket ved at blive ratificeret af EU. Desuden er det stadig uklart, hvordan resultatet af folkeafstemningen i Det Forenede Kongerige den 23. juni 2016 om ratifikationsprocessen vil have. Det er tilstrækkeligt at sige, at de gældende forordninger præciserer, at enhedspatentet vil blive meddelt på ét sprog blandt engelsk, fransk og tysk, og at det ikke er nødvendigt at oversætte kravene til de to andre sprog (Rådet for Den Europæiske Union 2012). Den har dog tilføjet, at der ikke bør foretages yderligere oversættelse for at give patentet styrke<sup>6</sup>. **Sprogordningen for enhedspatentet vil derfor reducere udgifterne til oversættelse efter udstedelse, men vil ikke udligne de eksisterende forskelle mellem europæiske ansøgere i forhold til de oversættelsesomkostninger, der eksisterede før tildelingen.** Udgifterne til oversættelse af en patentansøgning til et af EPO's arbejdsprog bør rent faktisk kun

6 I en overgangsperiode på 12 år er en fuldstændig oversættelse af patentspecifikationerne til engelsk, hvis behandlingssproget ved EPO er fransk eller tysk, eller til et af de officielle sprog i medlemsstaterne, som er et af Unionens officielle sprog, sproget for proceduren ved EPO er engelsk. Italien og Spanien besluttede at trække sig ud af enhedspatentet, fordi de fandt oversættelsesordningerne diskriminerende. I september 2015 besluttede Italien endelig at iværksætte procedurerne for at tilslutte sig det foreslåede enhedspatent. Denne afgørelse blev truffet efter Den Europæiske Unions Domstols afgørelse om at afvise Spaniens søgsmål til prøvelse af forordningerne om gennemførelse af et forstærket samarbejde om indførelse af beskyttelse af et enhedspatent (dom i sag C-146/13, Spanien mod Parlamentet og Rådet, og sag C-147/13, Spanien mod Rådet).

godtgøres inden for et fast loft og kun for visse kategorier af ansøgere. Maskinoversættelse kan bidrage til at reducere omkostningerne til patentinformation, men kun i et vist omfang. Enhedspatentets indvirkning på innovationsaktiviteter kan endnu ikke anslås (se Danguy og Van Pottelsberghe de la Potterie 2011 for en drøftelse af de forventede omkostninger og fordele ved det europæiske patent med ensartet retsvirkning). Det skal dog bemærkes, at **valg vedrørende antallet af arbejdsprog i EU's institutioner, organer eller agenturer og de tilhørende oversættelsesordninger kan have indflydelse på fordelingen af de omkostninger, som europæiske innovative virksomheder har til at beskytte deres intellektuelle ejendomsrettigheder. Dette kan føre til egenkapitalproblemer.** Dette bør ikke overses i EU's generelle sprogpolitik.

## 2.2 En flersproget virksomhed

I punkt 3 i SEM opfordrer Rådet medlemsstaterne til at investere i fremmedsprogundervisning for at fremme arbejdskraftens mobilitet i det indre marked. Der er stærke økonomiske grunde bag denne henstilling. Neoklassisk økonomisk teori tyder på, at mobiliteten af produktionsfaktorer (arbejdskraft og kapital) forbedrer den økonomiske effektivitet. Selv om arbejdskraftens mobilitet kan mindske forskellene i arbejdsløshedsprocenter på tværs af regionerne, er den lig med marginal arbejdsproduktivitet og dermed forbedrer ydelsens effektivitet. **Arbejdskraftens mobilitet i EU er dog fortsat et begrænset fænomen.** Ifølge officielle tal bor og arbejder ca. 2 % af borgerne i den arbejdsdygtige alder i en af de 27 EU-medlemsstater i øjeblikket i en anden medlemsstat. Til sammenligning er andelen af tredjelandsstatsborgere, der bor i EU, næsten dobbelt så høj" (Europa-Kommissionen 2007 3). De seneste data viser ingen væsentlige ændringer. Pr. 1. januar 2015 boede 15,3 mio. mennesker i en af EU's medlemsstater med statsborgerskab i en anden EU-medlemsstat (det er ca. 3 % af EU's samlede befolkning)<sup>7</sup>. Der er forskellige faktorer, der modvirker international mobilitet sammen med behovet for at lære et nyt sprog. Vi skal bl.a. nævne personlige årsager såsom frygt for at miste familieband, administrative og institutionelle hindringer såsom forskelle i skattesystemer og vanskeligheder med gensidig anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer (jf. Vandenbrande 2006: 24 for en oversigt).

**Fremme af fremmedsprogindlæring er ikke kun vigtigt for at lette mobiliteten; det kan også bidrage til integrationen af mobile personer i værtslandets samfund.** Grundlæggende tjenesteydere (sundhed, skole, lokale myndigheder og domstole) "i stigende grad har brug for at kommunikere med folk, der taler andre sprog, mens deres personale ikke er uddannet til at arbejde på andre sprog end deres modersmål og ikke besidder interkulturelle færdigheder" (Europa-Kommissionen 2008c:21). En af de udfordringer, som de europæiske lande står over for i dag, er at fremme mobiliteten for mennesker (f.eks. arbejdstagere, studerende og forskere) og samtidig give plads til nyttilkomnes sprogbehov for at undgå udstødelse og fremkomsten af separate samfund (Grin et al. 2014). **Spørgsmålet er derfor, om LM+ 2-formlen kan bidrage til at nå to tilsyneladende modstridende socioøkonomiske EU-mål, nemlig at fremme mobilitet inden for EU og fremme inklusion og social samhørighed.** En indgående drøftelse af dette spørgsmål ville gå ud over dette dokument's grænser<sup>8</sup>. Ikke desto mindre er det nyttigt at fremhæve nogle centrale punkter og fremlægge nogle data.

7 Se [http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Migration\\_and\\_migrant\\_population\\_statistics&oldid=292846](http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Migration_and_migrant_population_statistics&oldid=292846)

8 Undersøgelsen af forskellige strategier for at forene inklusion og mobilitet er i øjeblikket genstand for det projekt, der samfinansieres af EU "Mobility and Inclusion in a Multilingual Europe" MIME (2014-2018). Se [www.mime-project.org](http://www.mime-project.org)



## 2.2.1 Mobilitet, inklusion og formel "Modersprog + 2"

Empirisk dokumentation understøtter påstanden om, at sprogindlæring fremmer mobiliteten. **At tale et lands sprog øger sandsynligheden for at migrere til landet næsten fem gange** (Aparicio Fenoll og Kuehn 2016). Indlæring af sprog under den obligatoriske skolegang reducerer udgifterne til migration for enkeltpersoner, især for unge. Udvikling af færdigheder på værtslandets officielle sprog gør det lettere at inddrage nyankomne (se næste afsnit). Men **hverken LM+ 2-formlen eller fremme af et enkelt køretøjssprog er på nuværende tidspunkt tilstrækkelige til at nå dette mål, og det er usandsynligt, at de vil være tilstrækkelige inden for en overskuelig fremtid**. For det første er det kun et mindretal af europæere, der taler fremmedsprog. For det andet skal uddannelsessystemernes effektivitet i fremmedsprogsundervisningen forbedres yderligere. For det tredje og mere grundlæggende er hverken LM+ 2-formlen eller fremme af et enkelt køretøjssprog tilstrækkelig til at løse problemet med uforudsigeligheden af mulighederne for at flytte enkeltpersoner. I dette afsnit behandles disse spørgsmål på skift.

Tabel 4 viser procentdelen af EU-borgere på mindst 15 år, der hævder at være i stand til at føre en samtale på mindst to andre sprog end deres modersmål. Dataene blev offentliggjort i 2005<sup>1</sup>, 2006 og 2012 i forskellige bølger af Eurobarometer-undersøgelsen. Som følge af flere udvidelser har antallet af medlemsstater ændret sig. For at muliggøre en sammenligning mellem tiderne viser tabel 4 resultaterne for 2006 og 2012, som henviser til Den Europæiske Union med henholdsvis 15 og 25.

Tabel 4 viser, at **kun en fjerdedel af de europæiske borgere rapporterer, at de kan tale med mindst to sprog, og denne procentdel var stort set konstant mellem 2001 og 2012. Dette er ikke overraskende**, fordi uddannelsesreformer tager årtier at vise deres gennemslagskraft. Desuden er data fra forskellige bølger af Eurobarometer-undersøgelsen kun til en vis grad sammenlignelige (se Ó Riagáin 2015), og vi er nødt til at tillade en vis fejlmargen i estimerne.

EU	Bølge af Eurobarometer-undersøgelsen		
	2001	2006	2012
EU-15	26	26	25
EU-25	n.d.	28	26
EU-27	n.d.	n.d.	25
n.a. = foreligger ikke	kilde: tabel udarbejdet af forfatteren		

Tabel 4: EU-borgere, der erklærer sig i stand til at føre en samtale på mindst to andre sprog end deres modersmål. Procentvise resultater

**Situationen vil blive bedre i fremtiden, men vil ikke ændre sig radikalt.** Data fra den tredje bølge af Eurobarometer-undersøgelsen (Europa-Kommissionen 2012a) viser, at unge, især i alderen 15-24 år, har større sandsynlighed for at have kendskab til to fremmedsprog (37 %) end unge over 55 år (17 %). Andelen af elever, der lærer mindst to fremmedsprog, er stigende. Andelen af elever i begyndelsen af sekundæruddannelsen (ISCED-niveau 3) i EU, der lærer mindst to fremmedsprog, er fortsat forholdsvis konstant, jf. figur 2.

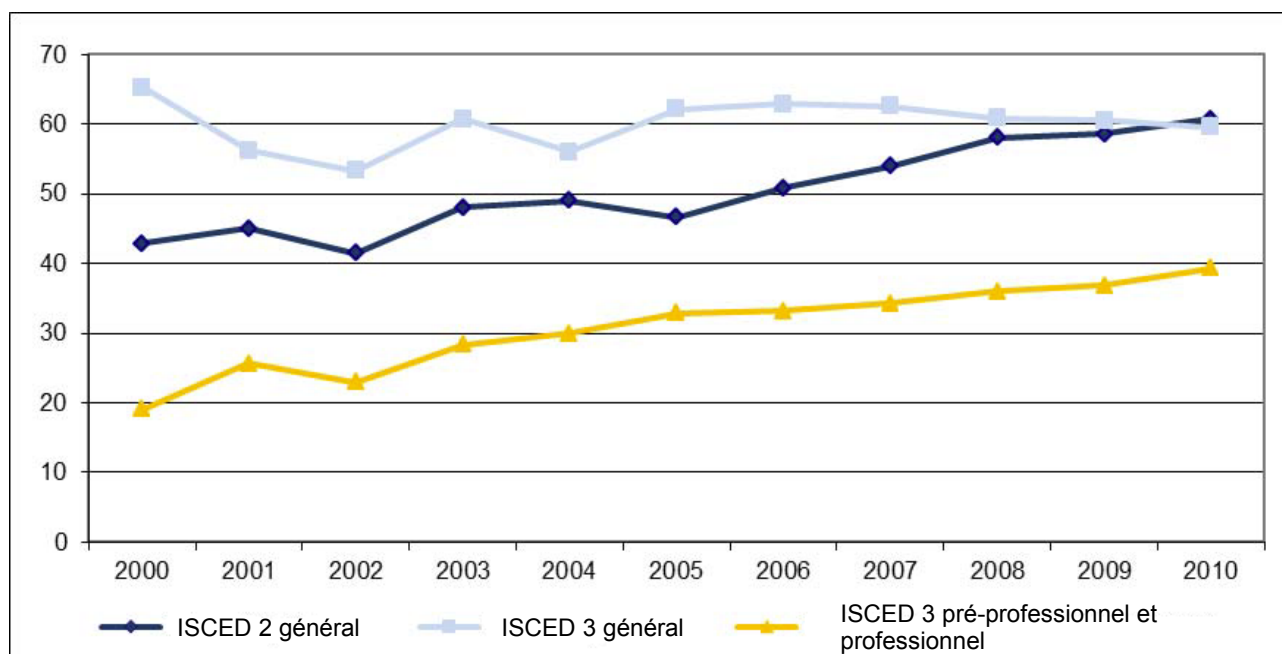


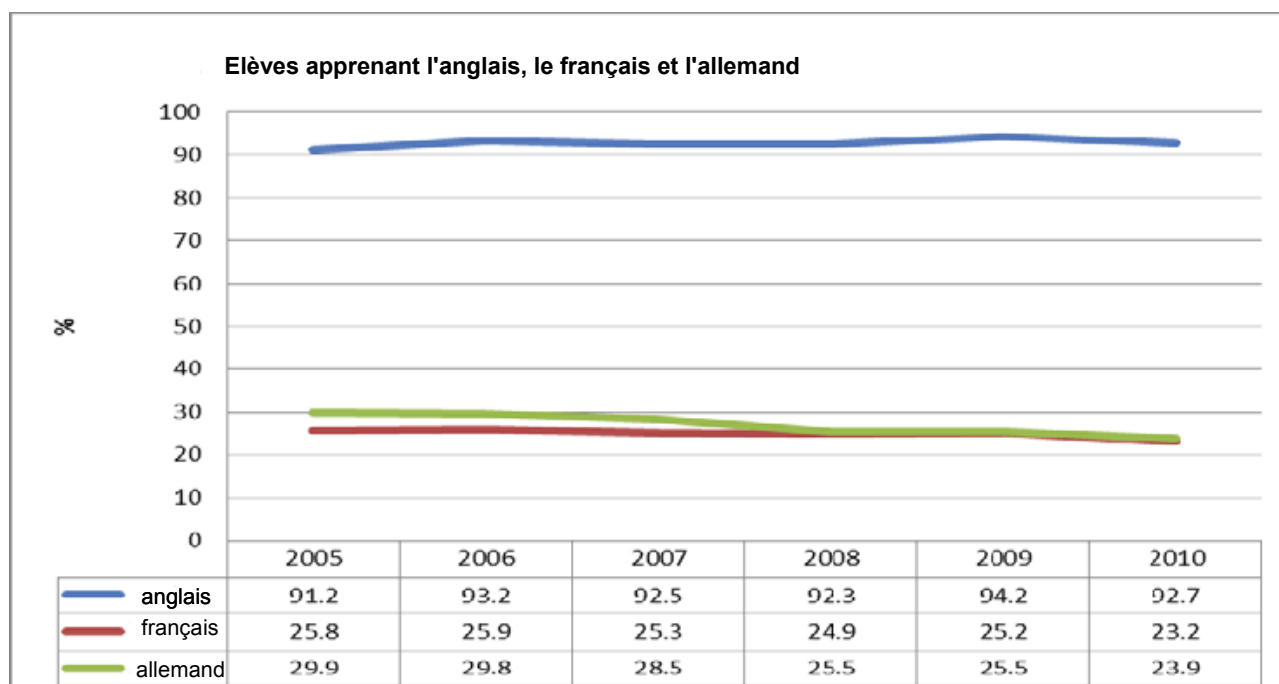
Illustration 2: procentdel af elever, der lærer mindst to fremmedsprog i EU, 2000-2010 (kilde: Europa-Kommissionen, 2012c:39)

De seneste tal bekræfter, at andelen af studerende, der lærer to eller flere fremmedsprog på generelt niveau ISCED 3 i EU-28, var stort set konstant mellem 2009 og 2014 (Eurostat 2016). Der mindes om, at ISCED = ISCED er den internationale standardklassifikation for uddannelse (se bilag 6.1 og bilag 6.2).

At **studere sprog i den obligatoriske skolegang i sig selv er imidlertid ikke en garantifor, at størstedelen af eleverne lærer dem godt**. Det er velkendt, at sprogkundskaber ikke er en dikotomisk variabel (f.eks.: Jeg ved/jeg ved ikke), men snarere en kompleks kontinuum, og at enhver færdighed er underlagt forældelse, hvis det ikke bruges nok. Under visse omstændigheder kan et grundlæggende vidensniveau være tilstrækkeligt (dvs.muligheden for at bestille et måltid i udlandet), men i mange andre sammenhænge er der behov for gode eller endda meget gode sprogkundskaber (og belønnes på arbejdsmarkedet, se afsnit 2.1.1 ovenfor). Data fra Eurobarometer 2012 viser, at kontrolniveauet varierer betydeligt blandt borgerne. **Langt størstedelen af respondenterne oplyser, at de har et elementært eller mellemniveau af sprogkundskaber**. For eksempel, af dem, der siger, at de har mindst lidt engelsk, kun 20 % anser deres niveau for at være "meget god". **Sprogfærdighederne forventes ikke at blive bedre i den nærmeste fremtid**. Resultaterne af den første europæiske undersøgelse af sprogkundskaber (Europa-Kommissionen 2012b) viste, at "resultatet af fremmedsprogsindlæringen i Europa er ringe: kun fire ud af ti elever når op på det "uafhængige bruger" niveau i det første fremmedsprog, hvilket svarer til evnen til at have en simpel samtale. Enfjerdedel nåede dette niveau på det andet fremmedsprog. For mange elever — 14 % for førstesproget og 20 % for det andet — når ikke op på "grundlæggende bruger"-niveau, hvilket betyder, at de ikke er i stand til at bruge et meget enkelt sprog, selv med hjælp" (Europa-Kommissionen 2012 d:1). Som konklusion på dette punkt viser empiriske beviser, at **LM+ 2-formlen stadig ikke er en realitet for de fleste europæere**. Selv om der er gjort betydelige og opmuntrende fremskridt i uddannelsessystemerne i løbet af de sidste to årtier, **er der stadig meget plads til fremskridt**.

Selv om størstedelen af europæerne (eller i det mindste den yngre generation) kunne tale mindst to fremmedsprog flydende, **er LM+ 2 sandsynligvis ikke den bedste sprogpolitik til fremme af mobilitet og inklusion på samme tid, medmindre det ledsages af andre sprogpoltiske foranstaltninger.** Kernen i problemet er som følger: Ingen kan forudsige, hvilke sprogkunderskaber der vil være brug for i deres fremtidige liv, og der er ingen garanti for, at de fremmedsprog, som eleverne undervises i i løbet af deres obligatoriske skolegang, er præcis, hvad de vil have brug for, når de beslutter at flytte til udlandet i deres voksenliv. Derudover kan folk flytte flere gange i deres liv med forskellige tidsintervaller (f.eks. få måneder eller år) og i forskellige lande. Omfanget af de sprogkunderskaber, der kræves for en person, kendes derfor ikke på forhånd.

En mulig reaktion fra enkeltpersoner (eller studerendes familier) på dette problem er at investere i at lære et almindeligt talt sprog, der kan bruges som et køresprog i forskellige lande. I Europa spilles denne rolle for det meste, men ikke udelukkende af engelsk. Engelsk er faktisk det fremmedsprog, som oftest tales af europæiske borgere. Ikke desto mindre viser dataene, at engelsk endnu ikke har opnået status som grundlæggende kompetence i Europa. Ifølge tal, der blev offentliggjort i 2012 i Eurobarometerundersøgelsen, taler 38 % af europæerne i EU-27 engelsk som fremmedsprog, og det opnåede kompetenceniveau har tendens til at være mellemliggende eller lavt. **Kun 7 % af EU-borgerne erklærer, at de er i stand til at tale engelsk som fremmedsprog på et meget godt niveau. Mellem- og elementære niveauer er mere almindelige** (henholdsvis 17 % og 12 %). Med andre ord overstiger procentdelen af EU-borgere, der taler engelsk, eller som taler flydende, ikke 21 % af befolkningen. Der er store forskelle mellem EU-landene i denne henseende (se bilag 6.3). Situationen vil ændre sig i fremtiden, men kun i et vist omfang. I 2014 lærte næsten 80 % af børnene i grundskolen i EU-28 engelsk som fremmedsprog (Eurostat 2016). Figur 3 viser, at mere end 90 % af eleverne lærer engelsk på ISCED/ISCED 3 gymnasial uddannelse.



Figur 3: procentdel af elever, der lærer engelsk, fransk og tysk på ISCED/ISCED-niveau 3 (almen gymnasial uddannelse = gymnasieniveau), 2005-2010, kilde: Europa-Kommissionen (2012 c: 40)

I 2014 var denne procentdel 94,1 % (Eurostat 2016). Det betyder dog ikke, at størstedelen af de studerende, der studerer engelsk, er blevet kompetente. Resultaterne af den første europæiske undersøgelse af sprogkundskaber (Europa-Kommissionen 2012 b) viser, at kun 28 % af de studerende, der studerer engelsk i det sidste år med en gymnasial uddannelse (= college, ISCED/ISCED 2) eller andet år med en gymnasial uddannelse (= gymnasieniveau, ISCED/ISCED 3), når op på niveau B2 i den fælles europæiske referenceramme for sprog (CEFR). **På trods af de massive investeringer i undervisning i engelsk i uddannelsessystemet forventes tosprogethed ikke i den nærmeste fremtid. Som følge heraf er der stadig ikke noget fælles sprog, der tales bredt på et godt niveau eller opleves af langt de fleste europæiske borgere.**

Som bemærket i begyndelsen af dette afsnit øger færdighed i det officielle sprog i et land sandsynligheden for at migrere til det pågældende land. Derfor er der i princippet større sandsynlighed for, at sprogpolitikker, der tager sigte på at fremme engelsk som et simpelt sprog i Europa, fremmer mobiliteten i engelsktalende lande end for andre europæere. Følgerne af denne asymmetri for det europæiske arbejdsmarked er endnu ikke blevet undersøgt nærmere<sup>9</sup>.

Det er imidlertid værd at bemærke, at inklusion ikke nødvendigvis ville være lettere, hvis alle europæere havde et fælles andet sprog. Det er velkendt, at kommunikation ikke blot omfatter en overførsel af oplysninger. Engelsk kan være nyttigt for at få adgang til videregående uddannelsesprogrammer i store byer som Milano eller Berlin og måske for at finde arbejde i banker eller IT- virksomheder i disse byer. Men dette er sandsynligvis ikke nok til at blive fuldt integreret i samfund, hvor henholdsvis italiensk og tysk stadig er de dominerende lokale sprog. Så længe sprogkundskaber på et givet tidspunkt kan ses

9 For en generel debat om dette emne på globalt plan henvises til Van Parijs (2000).

som en bestand af menneskelig kapital, anvendes sprog i forskellige særlige situationer, og i nogle sammenhænge er nogle sprog mere nyttige og/eller mere hensigtsmæssige end andre. Selv om en person erklærer kendskab til et bestemt fremmedsprog, betyder det ikke, at han/hun ofte bruger (eller er entusiastisk at bruge) dette sprog aktivt eller passivt. For eksempel kan folk, der bor i store byer på kontinentet, i gennemsnit have en god beherskelse af engelsk, men de er ikke nødvendigvis villige til at skifte til engelsk, når en udenlandsk kollega eller ven er til stede. Dette valg bør ikke, i det mindste a priori, fortolkes som en chauvinistisk nationalisme. At foretrække interaktioner på det dominerende lokale sprog kan skyldes legitime årsager såsom behovet for at føle sig "hjemme" eller ønsket om at undgå eller minimere sproglig usikkerhed. Mobilitet indebærer, at interaktioner med udlændinge både på arbejdspladsen og i privatlivet bliver hyppigere. Dette øger antallet og hyppigheden af situationer, hvor det er nødvendigt at anvende et køresprog. Men folk er ikke nødvendigvis villige til at acceptere denne ændring. En af de mulige negative virkninger (eller "omkostninger" i meget generel forstand) af dette kunne være fremkomsten af "parallelle samfund", hvor lokalbefolkningen og udlændinge (eller udlændinge) lever i separate samfund og netværk. I nogle tilfælde, især inden for de videregående uddannelser, sker dette allerede<sup>10</sup>.

Derfor kan hverken LM+ 2 eller engelsk alene være en måde at løse spændingen mellem mobilitet og inklusion. De kan naturligvis være en del af løsningen, men der bør gennemføres andre former for sprogpolitik. F.eks. **bør det blive lettere og frem for alt billigere at lære "on-demand"-sprog**. Ved at lære sprog "efter anmodning" betyder vi muligheden for faktisk at lære et sprog, før vi forlader udlandet og/eller umiddelbart efter ankomsten til værtslandet. Den sproglige onlinesupport (OLS), som Europa-Kommissionen har oprettet for Erasmus-studerende, er et nyttigt eksempel<sup>11</sup>. **En af udfordringerne for EU i de kommende år er at udforme sprogpolitikker, der gør det muligt på den ene side at udnytte fordelene ved mobilitet og på den anden side at mindske mobilitetens negative indvirkning på inklusion** (Grin et al. 2014). Vi vil vende tilbage til dette punkt i afsnit 3 for at vise, hvordan Kommissionen behandler dette spørgsmål.

## 2.2.2 Integration af migranter

Spørgsmålet om migrantsprogkundskaber er blevet et meget omdiskuteret spørgsmål i Europa. Mange EU-lande kræver, at ikke-europæiske borgere tilegner sig eller afprøver deres sprogkundskaber på værtslandets officielle sprog for at opnå opholdstilladelse eller statsborgerskab (se Pulinx, Van Avermaet og Extramiana 2014). Færdigheder i det lokale sprog ses ofte som en forudsætning for social og økonomisk integration. Empiriske beviser støtter dette synspunkt, selv om mange påpeger, at sprogkundskaber er en nødvendig (men ikke tilstrækkelig) betingelse for integration. Generelt **har færdigheder i værtslandets sprog (eller sprog) en positiv indvirkning på migranternes indkomst**

10 Vi ser f.eks. fremkomsten af netværk af interaktion mellem nationale og internationale studerende, der studerer på engelsk uden for Det Forenede Kongerige eller Irland (Priegnitz 2014).

11 For at opnå et engelsk færdighedsniveau svarende til CEFR's B2-niveau har den gennemsnitlige lærende f.eks. brug for omkring 500-600 timers guidet læring fra begynderniveauet. Det betyder, at der afsættes 20 timer om ugen til sprogindlæring i næsten 30 uger (eller 7,5 måneder) (kilde <https://support.cambridgeenglish.org/hc/en-gb/articles/202838506-Guided-learning-hours>). Det er klart, at der er en række faktorer, der kan påvirke den tid, der er nødvendig for at nå et givet niveau af sprogkundskaber (f.eks. alder, individuelt talent, tilhørsforhold mellem målsproget og den lærendes modersmål osv.). Dette enkle eksempel viser imidlertid, at støtte til intensiv sprogindlæring, inden de forlader udlandet (f.eks. tre måneder) og umiddelbart efter flytningen (f.eks. 4,5 måneder eller endnu mindre, hvis det at bo i udlandet fremskynder læringsprocessen) kan have en positiv indvirkning på inddragelsen af nyttilkomne på lang sigt.

**fra arbejde på mellem 5 % og 35 %** (se Adserà og Pytliková, 2016; se også Chiswick and Miller, 2014, for en oversigt), f.eks. 27 % i Spanien (Budria og Swedberg 2012), 7,3 % i Tyskland (Dustmann 1994) og 21-23 % i Det Forenede Kongerige (Dustmann og Fabbri 2003). Færdigheder i det officielle sprog har en **positiv indvirkning på indvandrernes beskæftigelsesegnethed** ( se Aldashev et al. 2009 for Tyskland, Leslie og Lindley 2001 for Det Forenede Kongerige og Rendon 2007 for Catalonien). I forskellige EU-lande er der større sandsynlighed for, at migranter fra tredjelande, der indberetter gode eller meget gode færdigheder på værtslandets officielle sprog, ansættes, end dem, der melder om manglende kendskab til det lokale sprog eller blot et passende niveau (Gazzola 2016, kommer). Et beslægtet spørgsmål vedrører virkningerne af manglende sprogkundskaber på indvandrerbørns uddannelsesresultater. **Studerede med indvandrerbaggrund opnår konsekvent dårligere resultater end nationale studerende**. Utilstrækkelig beherskelse af undervisningssproget nævnes ofte som en af årsagerne (men ikke nødvendigvis den vigtigste) til dette resultat (Europa-Kommissionen 2008b). Migrationsfænomenet er steget i de seneste år. I 2009 tilhørte 9,3 % af 15-årige f.eks. indvandrerfamilier i EU, og ca. halvdelen af de studerende af migrantoprindelse taler et andet sprog end undervisningssproget i hjemmet (Europa-Kommissionen 2012d 13).

## 2.3 Flersprogede institutioner

Det tredje overordnede mål, der er defineret i MES, er at fremme en effektiv og inklusiv måde at forvalte flersproget kommunikation på i et overnationalt demokrati. EU's institutionelle sprogpolitik (eller "sprogordningen") er baseret på formel ligestilling mellem de 24 officielle sprog og arbejdssprogene<sup>12</sup>. Dette valg har ført til en intens debat om dets omkostninger, fordele og ulemper. EU's sprogordning er blevet undersøgt af forskellige forfattere og akademikere, og det er ikke muligt at fremlægge denne litteratur her. Det er imidlertid nyttigt at indberette nogle tal baseret på officielle data. Tilgængeligheden af data om europæiske sprogfærdigheder i Eurobarometer-undersøgelserne (2001, 2006 og 2012) og i to bølger af den voksende uddannelsesundersøgelse, som Eurostat offentliggjorde i 2011 og 2013, gjorde det muligt for forskere at offentliggøre forskellige empiriske artikler om effektiviteten af EU's sprogordning.

### 2.3.1 Effektivitet og retfærdighed i EU's sprogordning

I litteraturen måles effektiviteten af EU's sprogordning, i det mindste med hensyn til dens eksterne kommunikation, normalt ved hjælp af en indikator, der kaldes sproglig udelukkelsesprocent ( = sproglig fratagelse af stemmeret = DR), en indikator, der blev indført af Ginsburgh og Weber (2005). Udelukkelsesprocenten defineres som den procentdel af borgere eller indbyggere, der ikke taler noget officielt sprog som modersmål eller som fremmedsprog. Denne procentdel svarer til andelen af borgere (eller indbyggere), der ikke kan medtage officielle EU-dokumenter — f.eks. forordninger, indholdet af Europa-Parlamentets plenarmøder, der sendes via internettet, og EU-institutionernes websider — medmindre de finder andre løsninger såsom at betale en oversætter eller en tolk eller bede en ven eller slægtning om hjælp. Jo lavere udelukkelsesprocenten er, jo større er sprogordningens effektivitet. Det er klart, at udelukkelsesprocenten er en omtrentlig indikator for borgernes potentielle deltagelse i EU's aktiviteter, fordi den er baseret på en forenklet opfattelse af sprog som et middel til at formidle oplysninger. Selv om det er velkendt, at den værdi, der tillægges sprog, går langt ud over deres blotte kommunikationsværdi, har udelukkelsesprocenten den ubestridte

<sup>12</sup> For en beskrivelse af EU's sprogordning, se bl.a. Phillipson (2003), Ammon (2015:730-833), Hanf et al. (2010:81-162), Van des Jeught(2015)

fordel, at den er kvantificerbar og sammenlignelig. Dette danner et empirisk grundlag for en offentlig debat om EU's sprogordning.

Forfatterne bruger forskellige typer af sprog udelukkelsesprocenter. Den enkleste definition er den procentdel af borgerne, der ikke taler noget officielt sprog. Denne indikator kaldes **absolut toldudelukkelsesprocent (ATB= TA ED)** og giver en første tilnærmelse af den procentdel af befolkningen, der potentielt er udelukket fra kommunikation med EU-institutionerne. Undertiden defineres den absolutte udelukkelsesprocent som den procentdel af befolkningen, der enten ikke taler nogen af de officielle sprog eller kun taler et af dem på et grundlæggende niveau. Vi bruger forkortelsen ADR til at henvise til denne alternative definition. Det ville imidlertid være risikabelt at sammenligne et sprogs modersmål med personer, der kun indberetter et rimeligt eller mellemniveau af sprogkundskaber. Som følge heraf har akademikere udviklet andre definitioner af udelukkelsesprocenten for rettigheder, der tager hensyn til forskelle i sprogkundskaber. F.eks. defineres RDR = **relativ fratagelse af stemmeretten** som procentdelen af borgere, der hverken er indfødte på mindst ét officielt sprog eller taler det på et passende niveau<sup>13</sup>. Den relative udelukkelsesprocent afspejler tanken om, at niveauet af kendskab til et grundlæggende eller mellemliggende fremmedsprog ikke er tilstrækkeligt til at deltage i EU's aktiviteter uden for stor indsats og stiller dig på lige fod med indfødte.

Forfatterne sammenligner normalt fire alternative sprogordninger. Det første er status quo (ligestilling mellem de officielle sprog). Den anden mulighed er en sprogordning, der kun omfatter de seks største officielle sprog i EU med hensyn til modersmål, dvs. engelsk, fransk, tysk, italiensk, polsk og spansk. Det tredje alternativ er en tresproget sprogordning baseret på engelsk, fransk og tysk, mens den sidste mulighed kun er en engelsk sprogpolitik. Det skal bemærkes, at disse fire sprogordninger allerede anvendes i praksis. **Selv om officielle dokumenter skal oversættes til alle officielle EU-sprog, er mange ikke juridisk bindende dokumenter (f.eks. Kommissionens forskellige websider) kun tilgængelige på et begrænset antal sprog.** I 2014 offentliggjorde 14 af Kommissionens 33 generaldirektorater (GD'er) f.eks. kun deres hjemmeside på engelsk, 8 GD'er på engelsk, fransk og tysk, et GD på 11 sprog og 10 GD'er på 24 eller 23 officielle sprog (Gazzola 2014 b: 249-250). Tabel 5 viser skøn over sprogudelukkelsesprocentersom følge af de fire sprogordninger, der netop er blevet beskrevet. Tallene stammer fra fem forskellige undersøgelser. Hvor det er muligt, viser tabel 5 de tre definitioner af udelukkelsesrater: ADR, ADR2 og RDR. Den relative udelukkelsesprocent giver de mest konventionelle skøn over sprogudelukkelse, fordi det antages, at beboerne har et stort behov for sprogkundskaber for at forstå EU-dokumenter og deltage i EU-anliggender uden for store vanskeligheder.

---

13 I Eurobarometer-undersøgelsen blev deltagerne bedt om at vurdere deres kapacitet ved hjælp af en enkel skala på 3 niveauer — meget god, god og grundlæggende — men disse niveauer blev ikke formelt defineret. Tværtimod vurderes AES-sprogfærdighederne ved hjælp af deskriptorer, dvs. egnede ("Jeg kan forstå og bruge de mest almindelige daglige udtryk s. Jeg bruger sprog i forhold til velkendte ting og situationer"), godt ("Jeg kan forstå det væsentlige i et klart sprog og producere enkle tekster. Jeg kan beskrive oplevelser og begivenheder og kommunikere ret flydende), og kompetent ("Jeg kan forstå en bred vifte af krævende tekster og bruge sprog fleksibelt. Jeg er næsten helt flydende i sproget).

Europæisk strategi for flersprogethed: fordele og omkostninger 32.60

Undersøgelse	Sprogordning										
	Kun engelsk			3 sprog			6 sprog			fuldstændig flersprogethed	
	ALT ERN ATIV TVI STB ILÆ GG ELS E	ADR2	RDR	ALT ERN ATIV TVI STB ILÆ GG ELS E	ADR2	RDR	ALT ERN ATIV TVI STB ILÆ GG ELS E	ADR2	RDR	ALT ERN ATIV TVI STB ILÆ GG ELS E	RDR
1. Ginsburg og Weber (2005), EU-15	43	—	—	19	—	—	4				
2. Firdmuc, Ginsburg og Weber (2010), EU27		62,6	—	—	37,8	—	—	16,4	—	—	—
3. Gazzola og Grin (2013), EU-27	50	62	79	—	—	—	—	—	—	0	0
4. Gazzola (2014), EU24	49	—	81	28	—	55	12	—	26	0	4
5. Gazzola (2016), EU25	45	65	79	26	39	49	8	14	19	0	4
Nettoresultater. Der er ingen dobbelttælling, dvs. en person, der kender engelsk og fransk, tælles kun én gang.											
Kilde: Gazzola (2016)											

Tabel 5: graden af udelukkelse af sprog i EU. Procentvise resultater

Den første undersøgelse foretaget af Ginsburg and Weber (2005) anvender data fra Eurobarometer (2001) og evaluerer alternativ tvistbilæggelse i EU-15. I denne undersøgelse omfatter sprogordningen baseret på seks sprog nederlandsk i stedet for polsk. Ved hjælp af data fra den anden bølge af Eurobarometer-undersøgelsen (2006) om sprogkundskaber hos EU-borgere i alderen mindst 15 år, FIDRMUC, Ginsburgh og Weber (2010) anslår ADR 2 for EU-27. Gazzola og Grin (2013) anslår forskellige udelukkelsesrater for EU-27 baseret på data fra Eurobarometer-bølgen fra 2012. Gazzola (2014b) studerer sprogudelukkelsesprocenten for voksne indbyggere (herunder fastboende udlændinge) i 24 EU-lande ved hjælp af data fra den første bølge af ESA/EAA (2011). I AES/EAA defineres voksne som personer i alderen 25-64 år. På grund af manglende data udelukker vi Kroatien, Malta, Luxembourg, Irland og Nederlandene. Endelig anslår Gazzola (2016) udelukkelsesprocenten for voksne indbyggere i 25 EU-lande (Kroatien, Rumænien og Nederlandene er udelukket på grund af mangel på pålidelige og tilstrækkelige data) ved hjælp af den anden bølge af ENS (2013). Resultaterne af undersøgelse 5 skal f.eks. fortolkes som følger: 45 % af indbyggerne i de 25 undersøgte lande kender ikke engelsk, 65 % af respondenterne kender enten ikke engelsk eller taler det kun på et rimeligt niveau. 79 % taler enten ikke engelsk eller kender det på et retfærdigt eller mellemliggende niveau (eller omvendt er kun 21 % af respondenterne engelsktalende eller kvalificeret som fremmedsprog). Hvis f.eks. engelsk, fransk og tysk var de eneste officielle sprog i EU, ville en procentdel af indbyggerne på mellem 26 % og 49 % i de 25 undersøgte lande være sprogligt udelukket afhængigt af den anvendte indikator. Alternativ tvistbilæggelse som følge af en fuldt flersproget ordning ville være nul, mens RDR ville være 4 %. Dette skyldes tilstedeværelsen af forskellige mindretal, som ikke har særlig gode



sprogkundskaber på det officielle sprog i det land, hvor de bor (f.eks. det russisktalende mindretal i de baltiske lande eller det arabisktalende mindretal i Frankrig).

Selv om der i de fem undersøgelser anvendes forskellige datasæt og undersøges forskellige grupper af lande, er skønnene meget ens, og resultaterne stemmer overens med de samme konklusioner. En ensproget sprogpolitik baseret på engelsk eller tresproget sprogordning, der omfatter engelsk, fransk og tysk, vil udelukke en stor procentdel af EU-borgerne fra at kommunikere med EU. Anvendelse af seks sprog vil reducere antallet af sprogudelukkelse, men kun i et vist omfang. **Flersprogethed er den mest effektive sprogordning blandt de fire undersøgte alternativer.**

Det er vigtigt at bemærke, at de resultater, der rapporteres i tabel 5, er gennemsnitsværdier for EU som helhed eller for en stor delmængde af. **Der er store forskelle mellem landene** på grund af udelukkelsesprocenten som følge af en ensproget sprogordning eller en sprogpolitik baseret på tre eller seks sprog. Udelukkelsesprocenten er naturligvis meget lav i lande, der har et fælles sprog med EU, mens den er højere (og undertiden meget højere) i andre lande (jf. bilag 6.4).

Desuden viser forskning, at **socialt og økonomisk dårligt stillede personer har en tendens til at være mindre tilbøjelige til at tale fremmedsprog og derfor er mere tilbøjelige til at blive negativt påvirket, hvis EU holder op med at bruge deres modersmål eller deres første undervisningssprog** (Gazzola 2014b, 2016). I de 25 lande, der blev undersøgt i den femte undersøgelse, der er nævnt i tabel 5, har 17 % af de indbyggere, der har afsluttet en videregående uddannelse, f.eks. ingen engelskkundskaber, sammenlignet med 47 % af dem, der kun har afsluttet en sekundær uddannelse. Omkring 21 % af de adspurgte med arbejde har intet kendskab til engelsk, fransk eller tysk, hverken som fremmedsprog eller som modersmål, men 41 % blandt arbejdsløse. I Frankrig taler omkring tre fjerdedele af befolkningen i top 10 % af indkomsten noget engelsk, mens kun en tredjedel af dem i de laveste 10 % af indkomsten gør det. I Italien er der dobbelt så stor sandsynlighed for, at folk i den øvre indkomstdecil taler engelsk som fremmedsprog end personer i den lavere indkomstdecil.

En kraftig reduktion af EU's officielle sprog vil derfor få to negative konsekvenser. For det første vil dette skabe betydelige uligheder mellem borgere, der bor i et land, hvis modersmål eller primære undervisningssprog er et officielt EU-sprog, og flertallet af borgerne, der bor i lande, der ikke har et officielt sprog til fælles med EU. For det andet ville det få en regressiv virkning at opgive flersprogethed, fordi det ville være særlig skadeligt for ugunstigt stillede grupper af samfundsgrupper, som er de mindst uddannede, dem med lavere indkomster og arbejdsløse. Det skal understreges, at det ikke kun er en generel reduktion af antallet af sprog, der vil føre til udelukkelse. **Selv en reduktion af antallet af anvendelsesområder for officielle sprog ville have lignende virkninger.**

Selv om det ikke er muligt at sætte penge på fordelene ved flersproget sprogordningen, afklarer analysen af udelukkelsesprocenterne fordelene ved flersprogethed med hensyn til effektiviteten af EU's kommunikation og dens fordelingsmæssige konsekvenser. Det skal erindres, at EU-institutionerne bruger ca. 1,1 mia. EUR på sprog tjenester. Dette udgør mindre end 1 % af EU-institutionernes budget og mindre end 0,009 % af EU's BNP (Gazzola og Grin 2013).

### 2.3.2 Europæisk flersprogethed efter brexit

Efter folkeafstemningen den 23. juni 2016 besluttede Det Forenede Kongerige at forlade Den Europæiske Union. Forhandlingerne om at formalisere Det Forenede Kongeriges udtræden af EU kan vare op til to år, og vi ved ikke, hvordan EU's fremtid vil se ud. Desuden er det ikke muligt at forudsige, om Skotland, hvor flertallet stemte for at forblive i EU, vil beslutte at adskille sig fra Det Forenede Kongerige. Derfor er ethvert forsøg på at beskrive EU's sprogordning efter brexit nødvendigvis hypotetisk. På grund af mangel på bedre data beregner vi ATB og RDR ved at udelukke Det Forenede Kongerige fra alle lande. Efter at have forladt Det Forenede Kongerige vil engelsk kun være modersmålet for et lille mindretal af befolkningen i det nye EU-27 (hovedsagelig irsk og britisk, der bor på fastlandet). Hvilken indvirkning kan denne ændring have på EU's sprogordning? Nogle mennesker kan være fristet til at sige, at Brexit løser spørgsmålet om retfærdighed og effektivitet i EU's kommunikation. Engelsk bliver det eneste officielle EU-sprog, sænker oversættelsesomkostningerne og stiller alle på lige fod i kommunikationen mellem EU-institutionerne og borgerne. Dataene giver imidlertid et andet billede. **Brexit vil sandsynligvis øge betydningen af en flersproget sprogordning.** Tabel 6 viser de absolutte og relative udelukkelsesrater, der er forbundet med en ensproget (alt-engelsk) sprogordning og en tresproget sprogordning (engelsk, fransk og tysk) efter brexit. Vi anvender to forskellige datasæt, nemlig Eurobarometer-bølgen fra 2012 og den anden bølge af voksendannelsesundersøgelsen (2013).

Resultaterne konvergerer til samme konklusion. En "al-engelsk" sprogpolitik ville udelukke mere end 50 % af EU's befolkning uden Det Forenede Kongerige og ville gøre kommunikationen vanskelig for 90 % af borgerne, især dem med et lavt uddannelsesniveau og et relativt lavt indkomstniveau. Det er faktisk kun 10 % af befolkningen, der taler engelsk som modersmål eller meget godt som fremmedsprog. Det betyder, at kun 10 % af europæerne ville have adgang til EU-dokumenter uden for store anstrengelser. Brug af tre sprog ville også medføre en masse udstødelse. En tredjedel af EU's borgere vil helt blive udelukket fra kommunikation med EU, og mere end halvdelen vil få svært ved at få adgang til EU-dokumenter.

Sæt af lande og data	Sprogordning			
	alle engelsk		Engelsk-fransk-tysk	
	ALTERNATI V TVISTBILÆ GGELSE	RDR	ALTERNATI V TVISTBILÆ GGELSE	RDR
EU-26° (Eurobarometer 2012)	56	90	36	58
EU-24* (undersøgelse af voksenalder 2013)	51	90	30	56
° EU-26 = EU-28 minus Det Forenede Kongerige og Kroatien på grund af manglende data. Europæiske borgere på 15 år og derover, antal observationer 26751				
* EU-24 = EU-28 minus Det Forenede Kongerige, Kroatien, Rumænien og Nederlandene på grund af manglende tilstrækkelige data. EU-borgere i alderen 25-65 år, antal observationer 166 311				
Kilde: tabel udarbejdet af forfatteren				

Tabel 6: andelen af sprogudelukkelse i EU efter brexit. Procentvise resultater.

Sammenligningsresultaterne i tabel 6 og dem, der er vist i tabel 5. **Efter brexit vil antallet af sprogudelukkelse, der er forbundet med ensproget og/eller tresproget politik, stige.** Dette understreger betydningen af en flersproget tilgang til EU's eksterne kommunikation.

### 3 Gennemførelse af markedsøkonomisk status

#### Vigtigste resultater:

- Få rapporter omhandler gennemførelsen af markedsøkonomisk status på EU-plan og nationalt plan, og de tilgængelige data er ikke tilstrækkelige til at foretage en omfattende vurdering af markedsøkonomisk status.
- Den første europæiske undersøgelse af sprogfærdigheder er et af de vigtigste resultater af MES.
- Programmet for livslang læring har finansieret forskellige projekter til støtte for sprogindlæring, men manglen på klare resultatindikatorer gør det ikke muligt at vurdere de endelige virkninger af disse projekter i forhold til deltageres sprogfærdigheder.
- Europa-Kommissionens onlinesprogstøtte (OLS) til Erasmus-studerende er et lovende redskab til at støtte sprogindlæring og selvevaluering af sprogfærdigheder.
- Den Europæiske Socialfond er blevet anvendt til sprogundervisning, der har til formål at forbedre indvandrerens beskæftigelsesegnethed og integration, men vi mangler tal for størrelsen af de midler, der investeres til dette formål, og over de socioøkonomiske virkninger, der er opnået.
- Forskellige foranstaltninger, som Kommissionen har gennemført som reaktion på henstillingerne om markedsøkonomisk status, omfattede offentliggørelse af dokumenter, websteder og rapporter med henblik på at øge bevidstheden om fordelene ved sproglig mangfoldighed og sprogindlæring i samfundet og økonomien.
- De fleste af de foranstaltninger, som Kommissionen har truffet inden for oversættelse og tolkning, er målrettede og relevante. "Systemet maskinoversættelse til offentlige forvaltninger = MT@ED", som Europa-Kommissionen har udviklet, er et nyttigt redskab til nyttig grænseoverskridende kommunikation mellem offentlige institutioner.
- Der er kun taget få initiativer for at fremme flersprogethedens eksterne dimension.

I denne del af rapporten opsummerer vi de foranstaltninger, som Kommissionen har truffet for at gennemføre markedsøkonomisk status. Så vidt vi ved, er *rapporten om gennemførelsen af Rådets resolution af 21. november 2008 om en europæisk strategi for flersprogethed — fremover gennemførelsesrapport* - (Europa-Kommissionen 2011f) det eneste officielle dokument, der specifikt omhandler Kommissionens gennemførelse af markedsøkonomisk status. Der findes ikke noget dokument på EU-plan, der sammenfatter de foranstaltninger, som medlemsstaterne har truffet (hvis det er relevant). To arbejdsdokumenter, som Kommissionen offentliggjorde i 2008 og 2011 (Europa-Kommissionen 2008d, 2011 a), indeholder en anden dokumentation, der kan være relevant for vurderingen af markedsøkonomisk behandling. Endelig skal nævnes betænkningen "*Flersprogethed: mellem politiske mål og gennemførelse*" og bilagene hertil, offentliggjort i 2008 af Europa-Parlamentet (Cullen et al., 2008a, 2008b). Denne rapport indeholder nyttige oplysninger om gennemførelsen af handlingsplanen 2004-2006 (Europa-Kommissionen 2003). Dens relevans for en vurdering af markedsøkonomisk status er imidlertid begrænset.

I dette afsnit sammenfattes den foreliggende dokumentation for gennemførelsen af markedsøkonomisk behandling på grundlag af *gennemførelsesrapporten*, resultaterne

ajourføres med yderligere kilder,<sup>14</sup> og der gives, hvor det er muligt, en samlet vurdering af Kommissionens initiativer i lyset af de begreber, der er forklaret i afsnit 1.2, og resultaterne i afsnit 2. Initiativerne præsenteres i overensstemmelse med rækkefølgen i henstillingerne om markedsøkonomisk status. Et resumé findes i tabel 7 i slutningen af dette afsnit.

### 3.1 Social samhørighed, interkulturel dialog og europæisk integration

Med hensyn til MES' første prioritet (dvs. "fremme af flersprogethed med henblik på at styrke social samhørighed, interkulturel dialog og europæisk integration") nævner gennemførelsesrapporten to typer initiativer. Den første består af **forskellige publikationer, herunder websteder<sup>15</sup>, manualer og rapporter** om disse spørgsmål. Nogle af disse publikationer omhandler indvandrerbørns og minoriteters sproglige behov. I 2009 offentliggjorde Kommissionen Eurydice-forskningen om integration af indvandrerbørn i skolerne (Europa-Kommissionen 2009). I denne rapport redegøres der for de foranstaltninger, de har truffet for at fremme kommunikationen med indvandrerfamilier og for at undervise indvandrerbørn i oprindelsessprogene. Emnet er vokset i de seneste år, og det har ført til offentliggørelse af forskellige rapporter (f.eks. ICF Consulting Services 2015).

Det andet initiativ blev lanceret i 2009, da Kommissionen oprettede en **civilsamfundsplatform til fremme af flersprogethed med henblik på interkulturel dialog**. I 2011 udarbejdede platformen en rapport med forskellige anbefalinger. Et af resultaterne af arbejdet på platformen var Poliglotti4.eu-projektet (2011-2013). Projektets websted indsamler bl.a. oplysninger om de vigtigste motivations- og hæmningsfaktorer for flersprogethed, forskellige kataloger over god praksis for forvaltning af flersproget kommunikation, et katalog over flersprogethedsværktøjer og forskellige eksempler på god praksis for lokale og regionale myndigheders gennemførelse af en flersprogethedspolitik. Den sidste rapport fra <sup>16</sup>Poliglotti4.eu - projektet blev offentliggjort i 2012. Den indeholder oplysninger om projektets resultater og konsekvenser. Resultatet af disse foranstaltninger måles i form af oplysninger, der offentliggøres på webstedet (f.eks. en liste over bøger om flersprogethed og nogle eksempler på god praksis), mens konsekvenserne vurderes i forhold til antallet af besøg på webstedet pr. måned. I juni 2012 blev platformen officielt relanceret for yderligere at fremme flersprogethed i EU, men ved udgangen af 2015 besluttede Kommissionen ikke at fremlægge et nyt mandat.

Begge foranstaltninger har til formål at øge bevidstheden om fordelene ved sprogindlæring og sproglig mangfoldighed generelt, men **det er vanskeligt at vurdere deres endelige indvirkning på fremme af social samhørighed, interkulturel dialog og europæisk integration uden klare indikatorer og data**. Kommissionens initiativer på dette område er relevante (se afsnit 2.2 ovenfor), men manglen på eksplicite evalueringsrapporter fra Kommissionen gør det ikke muligt at nå frem til en klar konklusion.

### 3.2 Livslang sprogindlæring

Den anden prioritet i MES vedrører livslang sprogindlæring. Det bør erindres, at

---

14 Yderligere oplysninger om gennemførelsen findes i en nylig undersøgelse foretaget af Saville og Gutierrez Eugenio (2016). Denne undersøgelse blev imidlertid offentliggjort på nøjagtig samme tid som vores undersøgelse. Det var derfor ikke muligt at tage fuldt hensyn til dens indhold.

15 Nogle af disse offentliggjorte websteder er ikke længere online.

16 se [http://poliglotti4.eu/php/about/index.php?doc\\_id=73&lg=en](http://poliglotti4.eu/php/about/index.php?doc_id=73&lg=en)

uddannelse ikke hører under EU's kompetence, og at rækken af foranstaltninger på dette område er begrænset til at lette koordineringen mellem uddannelse og yde direkte finansiel støtte til projekter vedrørende sprogindlæring.

Der er siden 2008 truffet en række vigtige foranstaltninger på dette område. I 2008 lancerede Kommissionen en plan for en **undersøgelse med henblik på at teste de studerendes færdighedsniveau på forskellige fremmedsprog**. Den første *europæiske undersøgelse af sprogfærdigheder* blev offentliggjort i 2012 (Europa-Kommissionen 2012b). Undersøgelsen har i flere europæiske lande afprøvet kompetenceniveauet i forskellige fremmedsprog (især engelsk og undertiden fransk) i et repræsentativt udsnit på 53 000 elever i det sidste år med en gymnasial uddannelse (= mellemskole,<sup>3. klasse</sup>) eller i andet år af gymnasial uddannelse (= gymnasieniveau, 1. klasse). **Udviklingen af en transeuropæisk undersøgelse på grundlag af standardiserede kriterier til afprøvning af elevernes sprogkundskaber er et vigtigt resultat**, da det giver et fælles grundlag for (eventuelt) at overvåge de fremskridt, der gøres med opfyldelsen af Barcelona-målene (dvs. LM+ 2).

**EU har finansieret forskellige projekter vedrørende livslang læring, hovedsagelig gennem programmet for livslang læring (LPP- 2007-2013)**. Gennemførelsesrapporten indeholder nogle tal for, hvor mange penge der er brugt på sproglaterede aktiviteter. LPP har et budget på næsten 7 mia. EUR og har finansieret en lang række udvekslinger, studiebesøg og netværksaktiviteter. Fra 2007 til 2011, det sidste år, for hvilket der foreligger tal i *gennemførelsesrapporten*, brugte Kommissionen ca. 50 mio. EUR om året på sproglaterede aktiviteter. Lad os antage, at det samlede budget for LLP Pogså fordeles over programmets syv år (det giver 1 mia. EUR om året). Under denne antagelse **blev ca. 5 % af LLP-budgettet brugt på sproglaterede aktiviteter**. Dette svarer til bidraget fra de sprogpoltiske foranstaltninger, som Kommissionen har gennemført (jf. figur 1), men der foreligger kun få præcise data om resultaterne og konsekvenserne af sådanne foranstaltninger. Uden sådanne oplysninger er det umuligt at vurdere den faktiske virkning af LPP

Det fremgår af *gennemførelsesrapporten*, at der fra 2007 til 2010 blev udvalgt i alt 87 multilaterale projekter, 17 netværk og 8 ledsageforanstaltninger fra nøgleaktivitet 2 "Languages" (denne aktivitet blev også finansieret af programmet for livslang læring). Nøgleaktivitet 2 anerkendte betydningen af sproglig mangfoldighed og sprogindlæring for at sikre, at de europæiske borgere har bedre faglige og personlige muligheder gennem hele livet. Formålet med denne nøgleaktivitet var at øge bevidstheden om denne betydning ikke blot blandt studerende og uddannelsespersonale, men også i samfundet som helhed" (Saville og Gutierrez Eugenio 2016:22). Det samlede beløb beløb sig til 39 mio. EUR (Europa-Kommissionen 2011a). Fra 2011 til 2013 finansierede nøgleaktion 2 10 multilaterale netværk, 8 ledsageforanstaltninger og 62 multilaterale projekter<sup>17</sup>.

Derudover blev der brugt yderligere 35 mio. EUR på decentrale aktioner vedrørende livslang læring i forbindelse med sprog. Sådanne foranstaltninger blev forvaltet af de nationale kontorer for livslang læring. Fra 2007 til 2010 blev der finansieret forskellige projekter på sprogområdet, herunder centraliserede aktioner under programmet for livslang læring, *herunder Comenius, Grundtvig, Leonardo og Erasmus*. Der blev finansieret i alt 62 projekter til et samlet beløb af næsten 17 mio. EUR. Der er bred vifte af

17 Se <http://www.sepie.es/doc/comunicacion/publicaciones/Keyactivity2.pdf> citeret i (Saville og Gutierrez Eugenio 2016: 22).

finansierede aktiviteter. Disse omfatter multilaterale projekter, der fremmer sprogfølsomhed og adgang til sprogindlæringsressourcer, udvikling og udbredelse af sprogindlærings- og testmateriale samt sprogkurser og mobilitetsforanstaltninger. *Gennemførelsesrapporten* indeholder imidlertid ikke detaljerede tal for de ressourcer, der er investeret i specifikke foranstaltninger for sprog, der finansieres af *Comenius*, *Grundtvig*, *Leonardo* og *Erasmus*, med undtagelse af 1,57 mio., der i det akademiske år 2008/09 anvendes til intensive sprogkurser for Erasmus-studerende i 22 lande. Vi ved fra andre kilder, at *Erasmus* -programmet — som var en del af programmet for livslang læring mellem 2007 og 2013 — støttede forskellige sprogorienterede initiativer inden for videregående uddannelse såsom *Erasmus Intensive Language Courses (EILC)*, dvs. seks ugers intensiv undervisning i værtslandets officielle sprog (Europa-Kommissionen 2011a). Mere end 5000 studerende deltog i EILC i 2009-2010. Der foreligger imidlertid ingen tal for EILC's omkostninger, og konsekvenserne af dette initiativ er endnu ikke offentliggjort. **Manglen på nøjagtige data om de resultater, der er opnået ved initiativer som f.eks. EILC, er et hul i gennemførelsesrapporten.** I overensstemmelse med en officiel rapport fra Kommissionen er der "i de sidste tre år af *programmet for livslang læring (LLP) 2011-2013* blevet investeret 27,8 mio. EUR i multilaterale projekter, netværk og ledsageforanstaltninger til fremme af sprogindlæring. I samme periode deltog ca. 21000 studerende eller ansatte i *intensive Erasmus-sprogkurser*" (Europa-Kommissionen 2015:4). I dette tilfælde har vi heller ikke oplysninger om resultaterne af disse kurser vedrørende de sprogkundskaber, som deltagerne har erhvervet i slutningen af programmet.

*Leonardo Vinci* -programmet var en del af programmet for livslang læring fra 2007 til 2013. Programmet støttede sproglige ledsageforanstaltninger til fremme af transeuropæiske praktikophold i virksomheder (Europa-Kommissionen 2011a). Sprogforberedelse for praktikanter og lærlinge blev givet gennem erhvervsorienteret sprogindlæring (VOLL), men **der blev ikke offentliggjort data om omkostninger og fordele ved VOLL.** Nogle tal er fremlagt af Europa-Kommissionen (2011a), selv om Leonardo-programmet fra 2007 til 2010 støttede 71 innovative projekter til fremme af moderne fremmedsprogsindlæring. *Gennemførelsesrapporten* nævner ikke tal for resultaterne af disse projekter vedrørende sprogkundskaber, som deltagerne har udviklet. Budgettet var på over 17,7 mio. EUR. Det skal bemærkes, at der i programmet for livslang læring for livslang læring kan udbetales et fast beløb på op til 500 EUR pr. deltager til sproglig, kulturel og pædagogisk forberedelse af erfaringer i udlandet (Europa-Kommissionen 2008d).

Aktiviteterne under programmet for livslang læring fortsætter under det nye *Erasmus+program* (2014-2020). Ifølge de officielle tilgængelige tal finansierede *Erasmus+* mellem 2014 og 2016 38 103 projekter. Tilskuddene beløber sig til mellem få tusinde euro og 3,7 millioner<sup>18</sup>. Et enkelt kig på titlerne på de finansierede projekter viser, at mange af dem direkte henviser til sprogindlæring, flersprogethed og sprogundervisning. Det er imidlertid ikke muligt at give et pålideligt skøn over de ressourcer, der er brugt på sproglige aktiviteter i dette informationsdokument, da de finansierede aktiviteter ofte blot er et aspekt af meget brede projekter, der involverer studerende på videregående uddannelser og personalemobilitet. Nogle tal er rapporteret i en nylig publikation fra Kommissionen: takket være Erasmus+ har "næsten 220 000 studerende vurderet deres sprogniveau, og mere end 65.000 har taget sprogkurser online for at sikre, at de har en storreværdi af deres studier og praktikophold i udlandet" (Europa-Kommissionen 2015:4). I

18 Se resuméet af Erasmus+projekterne:

<http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/eplusprojects-compendium/>

2016 vil 66 000 studerende på erhvervsuddannelse og mere end 7 000 frivillige fra den europæiske tjeneste (Unge-EVS = Europæisk Voluntary Service) få gavn af sprogvurdering og online sprogsupport. Ved hjælp af terminologien i afsnit 1.2 er antallet af deltagere et af resultaterne af de sprogpoltiske foranstaltninger, som Kommissionen har truffet for at gennemføre markedsøkonomisk status. **Numangler der data om konsekvenserne af politikken, dvs. det niveau af sprogkundskaber, som eleverne i sidste ende opnår, og de deraf følgende virkninger for succesen af deres studier og praktikophold i udlandet.**

En af de mest interessante konsekvenser af **Erasmus+** var oprettelsen af den sproglige onlinesupportplatform (OLS) (<http://erasmusplusols.eu>). OLS "giver deltagere i langsigtede mobilitetsaktiviteter under *Erasmus+* (nøgleaktion 1) mulighed for at vurdere deres færdigheder i fremmedsprog, som de vil bruge til at studere, arbejde eller frivilligt arbejde i udlandet. Derudover kan udvalgte deltagere tage et onlinesprogkursus for at forbedre deres kompetencer". OLS var meget populær (se Saville og Gutierrez Eugenio 2016: 24 for en generel præsentation) og kan være et interessant redskab til at gøre sprogindlæring "efter anmodning" billigere (se afsnit 2.2.1).

Endelig nævner *gennemførelsesrapporten* offentliggørelsen af en håndbog om tidlig sprogindlæring (Europa-Kommissionen 2011c) og nogle fælles retningslinjer for validering af sprogfærdigheder, der er erhvervet ved ikkeformel og uformel læring<sup>19</sup>.

Kort sagt opfordrer **SEM Kommissionen og dem til at styrke livslang sprogindlæring og foreslår at forfølge otte prioriteter. Nogle af dem er, som vist ovenfor, helt eller delvis blevet realiseret.** Der er udarbejdet en europæisk indikator for sprogkundskaber (SEM-punkt 2e), og resultaterne af fem prøver er blevet offentliggjort. Dette er et vigtigt resultat, fordi indikatoren giver standardiserede oplysninger om uddannelsessystemernes effektivitet. Desuden finansierede programmet for livslang læring forskellige aktiviteter, der har til formål at fremme mobilitetsmuligheder for studerende og lærere (SEM-punkt 2h). Dette kan hjælpe dem med at forbedre deres sprogkundskaber. **De foreliggende tal vedrører imidlertid hovedsagelig input, dvs. de mobiliserede ressourcer, og undertiden resultaterne af politikken, dvs. antallet af støttede projekter og antallet af deltagere (jf. definitioner i afsnit 1.2). Men vi har ingen oplysninger om konsekvenserne af de konkrete foranstaltninger, som Kommissionen eller andre organisationer, der finansieres af programmet for livslang læring, har gennemført, og dermed deres indvirkning på målgruppen for sprogpoltikken.** Gennemførelsesrapporten offentliggør f.eks. ikke tilstrækkelige data til at vurdere, om studerende og lærere rent faktisk har forbedret deres sprogfærdigheder som følge af deres deltagelse i projekter finansieret af programmet for livslang læring. Kommissionen bør forbedre antallet og kvaliteten af de indikatorer, der er nødvendige for at vurdere resultaterne af EU-finansierede projekter med hensyn til deltagernes sprogfærdigheder. Med andre ord bør informationssystemet forbedres. Dette betyder ikke nødvendigvis, at der skal indsamles data for hvert enkelt projekt, men i det mindste bør nogle projekter overvåges nøjere. Uden sådanne data er det ikke muligt at vurdere fordelene ved EU-støtte til sprogindlæring og effektiviteten og effektiviteten af de vedtagne sprogpoltikker.

**Hvad angår fremskridt hen imod Barcelone's mål(dvs. formel LM+ 2, se punkt 2a i**

19 En revideret udgave af de europæiske retningslinjer for validering af ikkeformel og uformel læring blev offentliggjort i slutningen af 2015 og findes på <http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-andresources/publications/4054>



SEM), er vidnesbyrderne blandede. Det gennemsnitlige antal fremmedsprog, der undervises i på sekundærtrinnet (ISCED/ISCED 2 = fransk kollegium), steg en smule fra 1,4 i 2004 til 1,5 i 2011 (ICF GHK 2014, Europa-Kommissionen 2012<sup>e</sup>, Europa-Kommissionen 2012f), men det gennemsnitlige antal sprog, der undervises i på gymnasialt niveau (= fransk gymnasieniveau), var konstant på 1,6. Procentdelen af studerende, der lærer mindst to fremmedsprog på det generelle ISCED/ISCED 3-niveau, forblev stort set konstant (Eurostat 2016). Finanskrisen og de efterfølgende spareforanstaltninger, der er vedtaget i flere lande, kan være med til at forklare denne tendens.

**Der er behov for flere oplysninger for at vurdere de foranstaltninger, de har truffet for at uddanne sproglærere (punkt 2.f) og fremme brugen af digital kommunikationsteknologi og fjernundervisning (punkt 2, litra d).** Der vil være behov for mere præcise data for at overvåge mangfoldigheden af de sprog, der undervises i i Europa, herunder de anerkendte sprog, der er mindre udbredte (punkt 2.c), og for at vurdere eventuelle fremskridt med hensyn til tilgange baseret på samspillet mellem beslægtede sprog (punkt 2, litra d). Officielle data viser imidlertid, at 94 % af eleverne på gymnasieniveau (= fransk gymnasium) i 2014 lærte engelsk, men kun 23 % fransk, 19 % tysk, 19 % spansk, 3 % italiensk og 3 % russisk (Eurostat 2016). For at bidrage til opnåelsen af resultaterne af markedsøkonomisk status, navnlig vedrørende LM+ 2-politikken, **kan EU øge den finansielle støtte til undervisning i andre sprog end engelsk.** Så længe uddannelse er en kompetence for dem, der er i overensstemmelse med nærhedsprincippet, kan EU bruge finansiell støtte til at fremme sprogudveksling med ikke-engelsktalende lande for studerende på ISCED/ISCED-niveau 3.

### **3.3 Beskæftigelsesegnethed og konkurrenceevne**

SEM opfordrer Kommissionen til og fremmer flersprogethed med henblik på at forbedre virksomhedernes konkurrenceevne og borgernes mobilitet og beskæftigelsesegnethed. Som det fremgår af afsnit 2.1 i denne baggrund, er disse mål hensigtsmæssige. På nuværende tidspunkt er der ikke meget kendskab til virkningen af EU-finansierede programmer på dette område. I overensstemmelse med gennemførelsesrapporten "er der blevet anvendt strukturmidler til at finansiere fremmedsprogsundervisning, der bl.a. har til formål at øge beskæftigelsesegnetheden, sætte arbejdstagerne i stand til at forstå sikkerhedsregler, udvikle turistsektoren eller forbedre tjenestemændenes kvalifikationer. Uddannelse i værtslandets sprog finansieres også for at fremme integrationen af indvandrere og deres familier. Dette er i overensstemmelse med Rådets henstillinger (jf. punkt 3.c i markedsøkonomisk behandling). **Desværre nævner gennemførelsesrapporten ikke præcise tal for størrelsen af de midler, der er investeret til dette formål, og den nævner heller ikke de opnåede virkninger.**

Nogle data findes i et særskilt dokument, der blev offentliggjort i 2011 af Kommissionen (Europa-Kommissionen 2011a). Mellem 2007 og 2013 tildelte Den Europæiske Socialfond (ESF = ESF) 11 mia. EUR om året til alle med det formål at forbedre folks kvalifikationer og beskæftigelsesmuligheder. Sprogundervisning er et af midlerne til at nå dette mål, men vi kender ikke det nøjagtige beløb, der bruges på det. Fra 2007 til 2011 blev sprogindlæring fremmet i 244 prioriteter i 48 operationelle programmer ud af 21 (ud af i alt 117 operationelle programmer ud af 27). De fleste af de finansierede projekter var en del af bredere politikker til fremme af sprogindlæring, som primært var rettet mod etniske minoriteter, migranter, (langtids)ledige, skolefrafald, undervisere og undervisere. Nogle eksempler for perioden 2000-2006 er beskrevet i en rapport offentliggjort af Kommissionen (se Europa-Kommissionen 2008d).

**Et synligt resultat af Kommissionens initiativer på området beskæftigelsesegnethed og konkurrenceevne er fremme af visse tematiske grupper om betydningen af sprogkundskaber i økonomien og offentliggørelse af forskellige rapporter eller undersøgelser** med henblik på at øge bevidstheden om sprogs potentielle bidrag til virksomhedernes beskæftigelsesegnethed og konkurrenceevne. I dette afsnit præsenterer vi sådanne initiativer og drøfter, hvor det er muligt, deres opfølgning.

- Rapporten *Languages for Jobs = Languages for Jobs* (Europa-Kommissionen 2011d), der er offentliggjort af en ekspertgruppe, identificerer forskellige eksempler på "god praksis" for bedre at kunne matche de sprogkundskaber, som personer, der kommer ind på arbejdsmarkedet, har, med arbejdsgivernes forventninger.
- I 2009 oprettede Kommissionen en *kommerciel platform for flersprogethed*. Platformen drøftede bl.a., hvordan man kan øge bevidstheden om betydningen af sprog i erhvervslivet og udvikle tjenester og værktøjer, der kan hjælpe virksomheder og enkeltpersoner med at forbedre deres faglige præstationer gennem en sprogpolitik. Rapporten blev offentliggjort i 2011<sup>20</sup>. Platformen har også udgivet brochuren "Languages do our business". Et af resultaterne af platformen er *CELAN-netværket* til fremme af sprogstrategier for konkurrenceevne og beskæftigelsesegnethed (2011-2013). Formålet med CELAN er at levere sprog-tjenester til erhvervslivets interessenter, f.eks. forskning i europæiske virksomheders/SMV'ers sprogbehov i forskellige sektorer og analyse af tjenester og værktøjer i forbindelse med eksisterende sprog. Det vigtigste resultat af CELAN-netværket er udviklingen af en online-applikation kaldet "Language Needs Analysis Application" = "Language Needs Analysis Application". Denne applikation giver virksomhederne et interaktivt system til at definere deres sprogbehov, sammenligne dem med den nuværende praksis og få oplysninger og adgang til forskellige sprogresourcer, der er tilgængelige i sprogfællesskabet og på markedet <sup>21</sup>. Der foretages imidlertid ingen efterfølgende evaluering af opfølgningen af platformens anbefalinger. Tal for den faktiske anvendelse af sprogbehovsanalyseapplikationen vil bidrage til at vurdere dens virkning.
- I 2011 offentliggjorde Kommissionen *rapporten om strategier for sprogforvaltning og bedste praksis i europæiske SMV'er: Pimlico-projektet* (Hagen 2011), hvor Pimlico betyder "Fremme, gennemførelse, kortlægning af sprog og interkulturelle kommunikationsstrategier i organisationer og virksomheder". Pimlico-projektet identificerer og beskriver forskellige modeller for god praksis i 40 europæiske SMV'er, som "er blevet udvalgt på grund af deres betydelige kommercielle vækst gennem formulering og brug af sprogforvaltningsstrategier". Et af resultaterne af projektet er undersøgelsen af forskellige organisationer og sprogstøttenetværk i EU, der opererer på overnationalt, nationalt, regionalt og lokalt plan. For at vurdere projektets effektivitet/effektivitet er det nødvendigt at indsamle og offentliggøre tal for virksomhedernes faktiske anvendelse af disse oplysninger.
- Fra 2009 til 2011 finansierede programmet for livslang læring LILAMA-netværket (*hvor LILAMA betyder sprogpolitik for arbejdsmarkedet*). Netværket er en læringsplatform for udveksling og formidling af retningslinjer, bedste praksis og politiske anbefalinger, der bidrager til udformningen og gennemførelsen af arbejdsmarkedsorienterede sprogpolitikker<sup>22</sup>.
- I 2011 offentliggjorde Kommissionen *kortlægningen af bedste flersprogede forretningspraksis i EU* -undersøgelsen, Europa-Kommissionen 2011b, og *Sprogvejledningen for europæisk erhvervsliv, der kommunikerer effektivt som led i Deres internationale udvekslinger* (Europa-Kommissionen 2011b). Der mangler data til vurdering af den faktiske anvendelse af denne vejledning.

Selv om disse undersøgelser og rapporter har været i stand til at øge bevidstheden om betydningen af sprogkundskaber i økonomien, er det ikke let at vurdere deres reelle indvirkning på de involverede aktører.

20 Se [http://ec.europa.eu/languages/library/documents/business\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/languages/library/documents/business_en.pdf)

21 Se <http://www.celan-platform.eu/index.html>

22 Se <http://www.lilama.org/>

### 3.4 Fremme af sproglig mangfoldighed gennem oversættelse

Det fjerde punkt i markedsøkonomisk behandling vedrører oversættelse. Rådet opfordrer Kommissionen til at fremlægge oplysninger om nationale og europæiske bistandsplaner for oversættelse af kulturelle produkter såsom bøger eller film (især gennem undertekstning). Det opfordrer også Kommissionen til at styrke programmerne for uddannelse af oversættere, støtte flersprogede terminologidatabaser og fremme udviklingen af sprogteknologier. I dette afsnit ser og opdaterer vi de vigtigste initiativer på dette område. **Generelt er de foranstaltninger, der er gennemført på dette område, forklaret godt i gennemførelsesrapporten. De fleste af dem er målrettede og relevante, navnlig for gennemførelsen af en flersproget politik i EU-institutionerne (se afsnit 2.3).**

Kommissionen har med hjælp fra programmet for livslang læring oprettet en europæisk mastergrad i oversættelse (EMT = MET), et projekt i partnerskab mellem Europa-Kommissionen og videregående uddannelsesinstitutioner, der tilbyder oversættelsesprogrammer på masterniveau med det formål at forbedre kvaliteten af oversætteruddannelsen og få højt kvalificerede personer til at arbejde som oversættere i EU. De universiteter, der er involveret i markedsøkonomisk behandling, udgør et netværk kaldet EMT-netværket (= MET-netværket), som er det forum, hvor universiteter, der deltager i markedsøkonomisk behandling, mødes og udveksler bedste praksis inden for oversættelsesundervisning. Netværket har 63 medlemmer. Desuden tilrettelægger Kommissionen andre programmer og aktiviteter, der har til formål at fremme oversættelse som et erhverv, navnlig *programmet for indbudte oversættere og besøg i GD for Oversættelsesprogrammer*. Det første program giver Kommissionens oversættere mulighed for at tilbringe et par uger på et universitet i oversættelse og rådgive lingvister om karrieremuligheder i EU, mens det andet program organiserer GD Oversættelsesbesøg for studerende og andre med faglig interesse i oversættelse. Derudover organiserer Kommissionen oversættelseskonkurrencen *Juvenes Translatores* for at øge bevidstheden blandt elever på sekundærtrinnene om betydningen af oversættelse<sup>23</sup>. Kommissionen og Parlamentet var aktive i oprettelsen af den europæiske mastergrad i konferencetolkning (EMCI).

Kommissionen stiller forskellige **værktøjer**, referencematerialer og databaser til rådighed for oversættere og terminologiske personer, f.eks. *Interactive Terminology for Europe* (IATE = *Interactive Terminology for Europe* = TIAE). Data om eksterne brugeres effektive anvendelse af IATE vil bidrage til at vurdere virkningen af dette initiativ.

Kommissionen har lanceret sprogindustriens *webplatform (LIND-Web)*, som indeholder fakta og tal om EU's sprogindustri. *Direktivet om den offentlige sektors informationer (2003/98/EF) indfører en konkret mekanisme til fremme af medlemsstaternes videreanvendelse af sprogressourcer fra EU's institutioner og organer, såsom oversættelsesarkiver og dokumenter, der oversættes til forskellige EU-sprog (Europa-Kommissionen 2011a). Der er oversættelseskontorer i 24 af Kommissionens repræsentationer, der fungerer som grænseflade til nationale sproginteressenter. Data om de tjenester, der i øjeblikket leveres af disse kontorer, vil være nyttige til at vurdere virkningen af markedsøkonomisk status.*

Fra 2007 til 2011 bidrog *kulturprogrammet* til at finansiere oversættelsen af 1548 bøger med et samlet budget på 8,4 mio. EUR (Europa-Kommissionen 2011a). I 2011 (Media Consulting Group 2011) blev der offentliggjort en undersøgelse om brugen af billedtekster for at tilskynde til indlæring af fremmedsprog og forbedre fremmedsprogsfærdighederne. Ifølge en nylig rapport finansierede Kommissionens rammeprogram for støtte til kultur og

23 Se [http://ec.europa.eu/dgs/translation/programmes/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/dgs/translation/programmes/index_en.htm)

audiovisuelle sektorer *Et Kreativt Europa* i 2015 oversættelsen af mere end 500 bøger (romaner, nyheder, skuespil, poesi, tegneserier og fiktion til børn) fra 35 europæiske sprog med et budget på næsten 4 mio. EUR (Europa-Kommissionen 2015: 5).

Europa-Kommissionen har siden 2010 arbejdet på et nyt maskinoversættelsessystem for offentlige forvaltninger ved *navnMT@E C*. Dette system gør det muligt for alle EU's institutioner og agenturer (ikke kun oversættere, men også fastansatte) samt nationale offentlige forvaltninger i EU at opnå ret nøjagtige automatiske oversættelser til i alt 552 sprogpar, der dækker alle officielle EU-sprog. Dette nye system er en vigtig udvikling, da det giver mulighed for flersprogethed i offentlige tjenester" (Saville og Gutierrez Eugenio 2016:36).

Kommissionen har offentliggjort forskellige **undersøgelser** af oversættelsens betydning for samfundet og økonomien. Vi skal bl.a. nævne en undersøgelse af oversættelsesindustrien (Rinsche og Portera-Zanotti 2009), en rapport om oversættelseserhvervet (Pym et al. 2012), en undersøgelse om oversættelsens rolle i det europæiske samfund (Euréval 2010) og en undersøgelse med fokus på virkningen af nye teknologier og nye forretningsmodeller i den globale oversættelsesindustri (Tkitl og Debussche 2014). I 2010 offentliggjorde Kommissionen en undersøgelse af indvirkningen af informations- og kommunikationsteknologi (IKT = IKT) og nye medier på sprogindlæring (Stevens 2010).

Kommissionen har støttet forskellige **videnskabelige projekter** inden for menneskelig sprogteknologi. En af <sup>prioriteterne</sup> *det syvende rammeprogram for forskning og teknologisk udvikling* (2007-2013) var f.eks. "sprogteknologier", der omfatter mange forskningsgrupper og fagområder, herunder naturlig sprogbehandling, stemmeteknologi, udvindingsinformation og maskinoversættelse. I alt 25 sprogteknologiprojekter med en samlet EU-finansiering på 56 mio. EUR blev iværksat i 2009-2010 (Europa-Kommissionen 2011a). Sprogteknologiporteføljen omfatter projekter fra programmet for konkurrenceevne og innovation (2007-2013). Projekter vedrørende sprogteknologier, navnlig maskinoversættelse, kan også finansieres over *Horisont 2020* (2014-2020), det nye rammeprogram for forskning og innovation.

Kommissionen er aktiv inden for **internationalt samarbejde inden** for oversættelse og tolkning, f.eks. på det årlige møde om sprogarrangementer, dokumentation og publikationer (IAMLADP), et forum og et netværk af ledere af internationale organisationer, der beskæftiger leverandører af sprogkonferencer og -tjenester. Derudover har Europa-Kommissionen indgået internationale aftaler med forskellige statslige agenturer, der er involveret i flersproget oversættelse og terminologi, såsom Oversættelseskontoret, de offentlige arbejder og offentlige tjenester i Canada, Caribiens forskningsinstitut for oversættelse og tolkning (Europa-Kommissionen 2011a), Herzen State Educational University i Skt. Petersborg og Moskvas sproguniversitet deltager i Besøgsoversætterordningen. På fortolkningsområdet har Kommissionen forskellige internationale samarbejdsprogrammer med Kina, Vietnam, Macao og Rusland.

### **3.5 Den eksterne dimension af flersprogethed**

Det femte punkt i MES vedrører "den eksterne dimension af flersprogethed", dvs. fremme af europæiske sprog i udlandet og forbedring af samarbejdet med nationale og internationale organisationer, der er aktive inden for sprogindlæring og sproglig og kulturel mangfoldighed. I *gennemførelsesrapporten* nævnes to initiativer.

Den første vedrører **Indien**. I 2008 afholdt Kommissionen en konference om flersprogethed og interkulturel dialog i New Delhi. I 2009 undertegnede det en fælles erklæring om flersprogethed med den indiske regering. I 2011 blev der som led i den politiske dialog mellem EU og Indien afholdt et møde mellem højtstående embedsmænd. Det andet initiativ vedrører **Kina**. I 2009 undertegnede den kinesiske regering og Kommissionen en fælles erklæring om flersprogethed. Der blev afholdt en konference om flersprogethed og sprogindlæring i 2011.

**Der foreligger ingen oplysninger om opfølgning (eventuelt) af disse erklæringer.**

Dette er en smule skuffende, fordi EU ofte nævnes som et eksempel, der skal studeres (og undertiden endda som en model, der skal efterlignes) af flersprogede lande med flere officielle sprog som f.eks. Indien eller Sydafrika. I betragtning af at flersprogethed i verden er normen snarere end undtagelsen, bør EU sandsynligvis søge efter modeller, der kan give konkrete vidnesbyrd om, hvordan flersprogethed og sproglig mangfoldighed kan håndteres konkret. Som Kraus bemærker, når europæiske politikere søger sådanne modeller, "tages deres interesse ofte af USA's sag. [Men] hvis vi ønsker at udvikle en god tilgang til at analysere EU's perspektiver som et mangfoldigt politisk fællesskab, bør vi måske fokusere på erfaringerne fra en demokratisk føderation, hvis politik i det væsentlige er kendetegnet ved en sammenblanding af multikulturalisme og den multinationale faktor. Den komparative ramme for vurdering af Europas fremtidige politik vil derefter blive flyttet en smule nordpå fra USA til Canada" (Kraus 2008: 97: 97). Schweiz er et andet interessant tilfælde (se Lacey 2013).

Endelig bør EU være mere opmærksom på at udvikle samarbejdet med flersprogede lande for at udveksle erfaringer og praksis. Komparativ forskning inden for flersprogethed og sprogpolitik kan støttes. Oprettelse af **en europæisk formand for eller forskningscenter for flersprogethed og sprogpolitik kan bidrage til at fremme en ægte europæisk vision for flersprogethed** i verden i stedet for blot at fremme europæiske sprog som sådan. Dette ville være i overensstemmelse med EU's støtte til store forskningsprojekter om flersprogethed og i sjette og syvende rammeprogram for forskning og teknologisk udvikling<sup>24</sup> og med de anbefalinger, som Kommissionen selv fremsatte i 2005 i dokumentet " *En ny rammestrategi for flersprogethed* ". I dokumentet hedder det, at "Kommissionen vil gennem programmet for livslang læring yde støtte til studier af flersprogethed inden for de videregående uddannelser og oprettelse af studiestole inden for flersprogethed og interkulturalisme" (Europa-Kommissionen 2005:8).

Tabel 7 indeholder en oversigt over de vigtigste resultater af de aktiviteter, som Europa-Kommissionen har gennemført for at gennemføre markedsøkonomisk behandling, og giver en generel bemærkning om resultaterne heraf.

Felt	Vigtigste resultater	Konsekvenser og bemærkninger
Social samhørighed, interkulturel dialog og europæisk integration	1. Forskellige publikationer 2. Etablering af en civilsamfundsplatform for flersprogethed og interkulturel dialog	(1 og 2) Måske en positiv indvirkning på følsomheden over for fordelene ved sprogindlæring og sproglig mangfoldighed, men

24 Se projektet LINEE (Languages in a Network of European Excellence = Languages in a European Network of Excellence), DYLAN (sprogdyamik og mangfoldighedsstyring), Eldia (europæisk sprogdiversitet for alle) og MIME (mobilitet og inklusion i et flersproget Europa = Mobilitet og inklusion i et flersproget Europa)

		manglen på klare data og indikatorer gør det ikke muligt at nå frem til en endelig konklusion.
Livslang læring	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Dataindsamling (første europæiske undersøgelse af sprogfærdigheder)</li> <li>2. Direkte finansiering af forskellige projekter vedrørende livslang læring (5 % af budgettet for livslang læring, der anvendes til dette formål)</li> <li>3. Et betydeligt antal deltagere i disse projekter</li> </ol>	<p>(1) Vigtigt resultat. Tilgængelighed af nye data til benchmarking af uddannelsessystemernes effektivitet</p> <p>(2 og 3) Sandsynligvis positive virkninger, men der er behov for flere data om programmernes resultater (f.eks. det niveau af sprogkundskaber, som eleverne eventuelt opnår) for at vurdere effektiviteten og fordelene ved gennemførelsen af MES</p>
Beskæftigelsesegnethed og konkurrenceevne	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Forskellige publikationer</li> <li>2. Direkte finansiering til støtte for fremmedsprogsundervisning</li> </ol>	<p>(1) Måske en positiv indvirkning på følsomheden over for fordelene ved fremmedsprog for virksomhederne. Der vil være behov for flere data og indikatorer for at vurdere den faktiske virkning af disse publikationer.</p> <p>(2) Sandsynligvis positive virkninger, men der foreligger kun få data om de endelige resultater af en sådan direkte finansiering. De fleste af disse initiativer er målrettede og relevante.</p>
Fremme af sproglig mangfoldighed gennem oversættelse	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Europæisk master i oversættelse</li> <li>2. Nye værktøjer og databaser til oversættere</li> <li>3. Støtte til oversættelse af bøger</li> <li>4. Forskellige undersøgelser</li> <li>5. Flere internationale samarbejdsaktiviteter</li> </ol>	(1 og 2) begrænset virkning og ingen opfølgning.
Den eksterne dimension af flersprogethed	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Fælles erklæring om flersprogethed med Indien</li> <li>2. Fælles erklæring om flersprogethed med Kina</li> </ol>	

Kilde: tabel udarbejdet af forfatteren

*Tabel 7: Resumé af Europa-Kommissionens aktiviteter til gennemførelse af markedsøkonomisk status*

## 4 Konklusioner

### Vigtigste resultater:

- De generelle mål for markedsøkonomisk behandling er relevante, da de er i overensstemmelse med de problemer, som markedsøkonomisk behandling skal løse. Nogle nye foranstaltninger kan udformes for at lette spændingen mellem mobilitet og inklusion, f.eks. for at styrke sprogindlæringen efter behov og tilbyde flere flersprogede offentlige tjenester, herunder administrative formularer. Onlinesproglig support (OLS) og maskinoversættelse for offentlige myndigheder (MT@EC), der er udviklet af Europa-Kommissionen, er gode eksempler.
- Vurderingen af denne relevans kan foretages på grundlag af begrænset empirisk dokumentation. Vi mangler tilstrækkelige og pålidelige data til at undersøge sprogfærdighedernes indvirkning på den enkeltes økonomiske velfærd og virksomhedernes konkurrenceevne. Bedre data om europæiske borgeres indkomst kunne indsamles i voksenuddannelsesundersøgelsen. Der er behov for mere kvantitative data om brugen af sprogi europæiske virksomheders økonomiske aktiviteter (dvs. indkøbs-, produktions- og salgsprocesser).
- Med hensyn til evalueringen af de foranstaltninger og aktiviteter, som Kommissionen har gennemført for at gennemføre markedsøkonomisk status, noterer vi os blandede vidneudsagn. Oplysninger om omkostningerne og effektiviteten af EU's programmer og foranstaltninger, der træffes for at overholde markedsøkonomisk status, er ikke fuldstændige. De indikatorer, der skal anvendes til at vurdere resultaterne af sprogpolitikken, bør defineres mere eksplicit.
- Der bør lægges særlig vægt på de endelige virkninger af programmer, der har til formål at forbedre studerendes og voksnes sprogkundskaber. Evalueringsmetoderne kan tilpasses fra eksisterende retningslinjer, som Kommissionen allerede har offentliggjort.
- Incitamentet kan også være en effektiv måde at fremme flersprogethed på, især inden for de videregående uddannelser.
- Der bør være sammenhæng mellem markedsøkonomisk status og andre EU-politikker, der har en indirekte indvirkning på den sproglige mangfoldighed og på anvendelsen af LM+ 2-formlen. Nogle gange hersker der på visse områder inden for politik, ensprogethed og/eller de facto tresprogethed.
- Kommissionens eksterne kommunikation kunne være mere flersproget, især på dens websteder.

Som det fremgår af afsnit 1, kan styrkelse af sprogindlæringen og støtte til oversættelsessektoren ses som et middel til at nå andre socioøkonomiske mål såsom fremme af mobilitet, fremme af inklusion af EU-migranter og mobile borgere, forbedring af beskæftigelsesegnetheden og sikring af ligestilling mellem EU's officielle sprog (punkt 1 og 3 i markedsøkonomisk status og endelige henstillinger).

Empirisk dokumentation i afsnit 2 viser, at fremmedsprogkundskaber kan have en positiv indvirkning på den enkeltes indkomst og velfærd, og at investering i undervisning i mere end ét fremmedsprog er et passende mål. Sådanne fordele kan måles. Desuden kan fremmedsprogfærdigheder fremme mobilitet og inklusion. Der er endnu ikke påvist tegn på sprogfærdighedens indvirkning på beskæftigelsesegnetheden, men der er et positivt



forhold mellem sprogfærdigheder og erhvervsmæssig status. Sprogkundskaber kan bidrage til den økonomiske integration af migranter ved at øge deres indkomst og jobmuligheder. Undersøgelsen af sprogudelukkelsesprocent viser, at ligebehandling af EU's officielle sprog er nødvendig for at sikre effektivitet og retfærdighed i adgangen til dokumenter, der offentliggøres af EU.

Støtte til sprogindlæring for at fremme mobilitet inden for EU og fremme inklusion i værtslandet er et af målene for markedsøkonomisk status, men hverken LM+ 2-formlen eller fremme af et enkelt køresprog er tilstrækkelig til at løse spændingen mellem mobilitet og inklusion. Der kunne udvikles nogle innovative foranstaltninger på nationalt plan og EU-plan. **Tilegnelse af værtslandets officielle sprog, før de rejser til udlandet og/eller umiddelbart efter ankomsten til værtslandet, bør gøres lettere tilgængelige og billigere.** Onlinesproglig støtte fra Europa-Kommissionen til Erasmus-studerende er et godt eksempel og kan udvides til andre målgrupper (se afsnit 3.2). Som foreslået i punkt 3.c i MES kunne EU desuden anvende EU's strukturfonde til at tilbyde specifikke sprogkurser inden for erhvervsuddannelse og voksenuddannelse. Dette vil være i overensstemmelse med henstillingerne i Rådets konklusioner af 20. maj 2014 om flersprogethed og udvikling af sprogfærdigheder. I dette dokument opfordrer Rådet dem til at "udnytte potentialet i Erasmus-programmet og de europæiske struktur- og investeringsfonde" til at nå disse mål.

**Større udbud af flersprogede offentlige tjenester, i det mindste i store byer, kunne være nyttig.** Tilvejebringelsen af standardiserede administrative formularer på flere sprog kan lette de økonomiske aktiviteter og koordineringen af de sociale sikringsordninger. Der er gjort visse fremskridt, men der er plads til fremskridt<sup>25</sup>. Maskinoversættelse til offentlige myndigheder (MT@EC), der er udviklet af Europa-Kommissionen, kan være meget nyttig på dette område (se afsnit 3.4). Dette understreger betydningen af oversættelse og tolkning i forbindelse med forvaltningen af flersproget kommunikation i Europa. Konklusionen på dette punkt er **de generelle mål i markedsøkonomisk behandling, fordi de er i overensstemmelse med de problemer, som markedsøkonomisk behandling skal løse. Sprogkundskaber giver flere typer fordele (eller "fordele") til enkeltpersoner, samfundet og EU-institutionen. Nogle af disse fordele er blevet (eller kan være) kvantificeret. Nogle innovative foranstaltninger bør imidlertid udformes med henblik på yderligere at lette spændingen mellem mobilitet og inklusion.**

**Det skal bemærkes, at vurderingen af relevansen af markedsøkonomisk behandling i denne undersøgelse blev foretaget på grundlag af begrænset empirisk dokumentation.** Denne dokumentation vedrører kun nogle få europæiske lande, herunder ikke-EU-lande som f.eks. Tyrkiet eller Schweiz. **Vi mangler tilstrækkelige og pålidelige data til at undersøge sprogkundskabernes indvirkning på den enkeltes økonomiske**

---

25 F.eks. fastsætter EU's standarder for koordinering af de sociale sikringsordninger, at modtagerne er omfattet af lovgivningen i et enkelt land og modtager bonusser i det pågældende land, og at socialsikringsorganisationer træffer afgørelse om den retlige jurisdiktion, som modtagerne er underlagt (dette kaldes princippet om "en enkelt lov, der finder anvendelse"). f.eks. skal en person, der er etableret og arbejder i Østrig med yderligere økonomisk aktivitet i Slovakiet, betale hele sin sociale sikring i Østrig. Hver national organisation anvender imidlertid forskellige former på forskellige sprog, som embedsmænd, der arbejder i organisationer i udlandet, ikke nødvendigvis forstår. Som følge heraf står europæiske borgere, der arbejder i mere end én medlemsstat, over for administrative hindringer, der øger omkostningerne ved mobilitet.

velfærd, således at man sammenligner de forskellige sprogs betydning på arbejdsmarkedet og tager hensyn til regionale virkninger (f.eks. bliver sprogkunderskaber på italiensk sandsynligvis ikke lige belønnet i de franske regioner Rhône-Alpes og Bretagne). Så vidt vi ved, er den voksende uddannelsesundersøgelse, som Eurostat har offentliggjort, i øjeblikket det eneste datasæt, der kan anvendes til transeuropæiske analyser af forholdet mellem sprogfærdigheder og beskæftigelsesegnethed og/eller individuel indkomst. Ikke desto mindre bør kvaliteten af de indsamlede data forbedres, navnlig for variabler, der beskriver respondenternes indkomst. En mulig løsning er at offentliggøre nogle ad hoc-undersøgelser eller med jævne mellemrum at medtage specifikke spørgsmål om sprogkunderskaber i store repræsentative tidsserieundersøgelser som f.eks. den tyske *socio-økonomiske* panelundersøgelse (SOEP). Der foreligger ingen data til at undersøge sprogfærdighedernes bidrag til EU's BNP. For at vurdere sprogfærdighedernes bidrag til konkurrenceevnen og skabelsen af merværdi har vi brug for **kvantitative** data om brugen af sprog i europæiske virksomheders indkøbs-, produktions- og salgsprocesser (se f.eks. afsnit 2.1.2). Denne idé er ikke helt ny. Arbejdsdokumentet fra Kommissionens *konsekvensanalyse: ledsagedokument til meddelelsen om flersprogethed: et aktiv for Europa og en fælles forpligtelse* anbefaler, at der indsamles undersøgelsesdata om sprogstrategier, der er vedtaget af virksomheder, udbydere og lokale myndigheder, og at der indsamles data om, hvordan medierne tager hensyn til sproglig og kulturel mangfoldighed (Europa-Kommissionen 2008c:32). **Data indsamlet i Schweiz er et eksempel.**

Evalueringen af de foranstaltninger og aktiviteter, som Kommissionen har iværksat for at gennemføre markedsøkonomisk behandling, viste, at selv om mange foranstaltninger var relevante (i lyset af resultaterne i afsnit 2), er **oplysningerne om omkostningerne og effektiviteten af EU's programmer og foranstaltninger med hensyn til at nå målene for markedsøkonomisk status ofte ufuldstændige. Indikatorer til vurdering af resultaterne af sprogpolitikken bør defineres bedre.** De offentliggjorte data vedrører input (EUR investeret) og undertiden produkter (f.eks. antal støttede programmer), men der bør lægges større vægt på evalueringen af sådanne programmets endelige resultater (eller konsekvenser) for målgruppen. En god model til vurdering af effektiviteten/effektiviteten af EU's finansiering af sprogpolitikker til støtte for mindretalssprog findes i Grin et al.'s rapport (2003). Evalueringsmetoderne kan tilpasses fra retningslinjer, som Kommissionen allerede har offentliggjort (Europa-Kommissionen 1999, Europa-Kommissionen 2008a). Resultatindikatorerne bør udformes bedre (se afsnit 1.2).

Resultaterne af EU's finansielle støtte til sprogindlæring blandt Erasmus-studerende og internationale studerende kan overvåges bedre. Det skal bemærkes, at direkte finansielle støtte kun er en af de løftestænger, som EU kan bruge til at nå målene for markedsøkonomisk behandling. **Incitament kan også være en effektiv måde at fremme flersprogethed på.** Valget af sprog for enkeltpersoner og højere læreanstalter svarer f.eks. til de incitament, der er indarbejdet i systemerne til vurdering af kvaliteten af forsknings- og undervisningsaktiviteter (f.eks. rangordning på universiteterne). Sammenkædning af offentlig finansiering af universiteter eller støtte til studerendes mobilitet med det enkle antal indskrevne internationale studerende kan give et incitament til universitetsprogrammer, der kun foretages på engelsk, uden at der lægges tilstrækkelig vægt på undervisning af studerende på værtslandets officielle sprog. Anvendelse af en

indikator som f.eks. "antallet af indskrevne internationale studerende, der når op på C1-niveau i lokalsprogkundskaber ved afslutningen af deres studier" i stedet for et simpelt antal udenlandske studerende, kunne give de videregående uddannelsesinstitutioner et incitament til at fremme sprogindlæring mere effektivt blandt internationale studerende. Generelt **bør der** lægges særlig vægt på sammenhængen mellem markedsøkonomisk status og andre EU-politikker, der har indirekte indvirkning på den sproglige mangfoldighed, og anvendelsen af LM+ 2-formlen, såsom "internationalisering" af videregående uddannelse, patent- og innovationspolitik, og brugen af sprog på EU-institutionernes websteder. Nogle gange på sådanne politikområder hersker der ensprogethed eller *de factotresprogethed*, og dette kan have indflydelse på enkeltpersoners og familiers incitamenter til at lære og bruge sprog. Som anført i ovennævnte arbejdsdokument fra *Kommissionens tjenestegrene: ledsagedokument til meddelelsen om flersprogethed: et aktiv for Europa og en fællesforpligtelse*: "Flersprogethed er et tværgående spørgsmål, der har indvirkning på konkurrenceevnen og unionsborgerskabet og bør integreres i en række politikker ud over uddannelse" (Europa-Kommissionen 2008c:5).

Afsluttende bemærkning om det endelige mål med markedsøkonomisk behandling er her. Rådet opfordrer Kommissionen til at "vedtage foranstaltninger inden for rammerne af den nye omfattende politikramme for flersprogethed og inden for rammerne af dens kompetencer for at tage hensyn til borgernes og institutionernes sproglige behov, idet der lægges særlig vægt på i) forbindelserne mellem EU-institutionerne og offentligheden og ii) forbindelserne mellem EU-institutionerne og de nationale institutioner med særlig omhu for at give oplysninger på alle officielle sprog og fremme flersprogethed på Kommissionens websteder". Kommissionen behandlede ikke dette i gennemførelsesrapporten eller de dertil knyttede dokumenter. De vidnesbyrd, der gives i afsnit 2.3, viser imidlertid, at flersprogethed bedre kan fremmes på Kommissionens websteder. Ud over at være et register over nyheder eller generelle oplysninger indeholder Kommissionens websider også materiale, som kan være af strategisk betydning for økonomiske aktører som f.eks. små og mellemstore virksomheder, sammenslutninger og ngo'er, der reagerer på udbud, finansieringsprogrammer eller udbudsprocedurer.

## 5 Henvisninger

- Aldashev, Alisher, Johannes Gernandt, og Stephan L. Thomsen (2009). "Sprogbrug, deltagelse, beskæftigelse og indtjening Bevis for udlændinge i Vesttyskland med flere kilder til udvælgelse", *Labour Economics*, 16, pp. 330-341.
- Ammon, Ulrich (2015). *Die Stellung der deutschen Sprache in der Welt* Berlin: Fra Gruyter.
- Aparicio Fenoll, Ainhoa og Zoë Kuehn (2016). "Fremmer fremmedsprogsfærdigheder migration af unge inden for Den Europæiske Union?", i Gazzola, Michele og Bengt-Arne Wickström (eds.) *The Economics of Language Policy*, pp. 331-356. Cambridge: MIT Press.
- Araújo, Luísa, Patrícia Dinis da Costa, Salvo Flisi og Elena Soto Calvo (2015). *Sprog og beskæftigelsesegnethed*. Luxembourg: Europa-Kommissionen — Det Fælles Forskningscenter.
- Bane Mullarkey Ltd. (2009). *De økonomiske fordele forbundet med det irske sprog, som steg til Galway City og Galway Gaeltacht*. Galway: Gaillimh Gaeilge.
- Beadle, Shane, Martin Humburg, Richard Smith og Patricia Vale (2015). *Undersøgelse af fremmedsprogskundskaber og beskæftigelsesegnethed*. Bruxelles: Europa-Kommissionen.
- Budría, Santiago og Pablo Swedberg (2012). *Virkningen af sprogkundskaber på indvandreres indtjening i Spanien*, IZA-diskussionsdokument nr. 6957. Bonn: Forschungsinstitut zur Zukunft der Arbeit.
- CILT (2006). *ELAN: Virkningerne for den europæiske økonomi af mangel på fremmedsprogskundskaber i virksomhederne*. London: CILT, det nationale sprogcenter.
- Rådet for Den Europæiske Union (2008a). "Rådets konklusioner af 22. maj 2008 om flersprogethed", *Den Europæiske Unions Tidende*, C 140, s. 14-15.
- Rådet for Den Europæiske Union (2008b). "Rådets resolution af 21. november 2008 om en europæisk strategi for flersprogethed", *Den Europæiske Unions Tidende* C 320 (16.12.2008), s. 1-3.
- Rådet for Den Europæiske Union (2010). Rådets konklusioner om sprogfærdigheder til fremme af mobiliteten, *Den Europæiske Unions Tidende*, C 372, s. 27-30.
- Rådet for Den Europæiske Union (2012). "Koucilforordning (EU) nr. 1260/2012 af 17. december 2012 om gennemførelse af et forstærket samarbejde om indførelse af beskyttelse af et enhedspatent for så vidt angår gældende oversættelsesordninger", *Den Europæiske Unions Tidende* L 361, s. 89-92.
- Cullen, Joe, Clare Cullen, Véronique Maes og Gigliola Paviotti (2008a). *Flersprogethed: mellem politiske mål og gennemførelse*. Bruxelles: Europa-Parlamentet.
- Cullen, Joe, Clare Cullen, Véronique Maes og Gigliola Paviotti (2008b). *Flersprogethed: mellem politiske mål og gennemførelse — Bilag*. Bruxelles: Europa-Parlamentet.
- Danguy, Jérôme og Bruno Van Pottelsberghe de la Potterie (2011). "Cost-benefit-analyse af EF-patentet", *Journal of Benefit-Cost Analysis*, 2 (2), s. 1-41.
- Di Paolo, Antonio and Aysit Tansel (2015). Tilbagevenden til fremmedsprogskundskaber i et udviklingsland: Sagen om Tyrkiet, *Journal of Development Studies* 51, s. 407-421.
- Dustmann, Christian (1994). "Tale flydende, skrive flydende og indtjening for indvandrere", *Journal of Population Economics*, 7 (2), pp. 133-156.
- Dustmann, Christian og Francesca Fabbri (2003). Sprogkundskaber og arbejdsmarkedet. Indvandreres præstationer i Det Forenede Kongerige", *The Economic Journal*, 113, s. 695-717.

### *Europæisk strategi for flersprogethed: fordele og omkostninger* 53.60

- Egger, Peter H. og Andrea Lassman (2016). "Kulturel intergration og eksport sort overlappende på tværs af lande", i Gazzola, Michele og Bengt-Arne Wickström (eds.) *The Economics of Language Policy*, pp. 357-380. Cambridge: MIT Press.
- Egger, Peter H. og Andrea Lassmann (2012). "Sprogeffekten i den internationale handel: En metaanalyse", *Economics Letters*, 116, pp. 121-124.
- Egger, Peter H. og Farid Toubal (2016). "Fælles talt sprog og international handel", i Ginsburgh, Victor and Shlomo Weber (eds.) *Palgrave Handbook of Economics and Language*, pp. 263-289. Basingstoke: Det er Palgrave.
- EPO-OHIM (2013). *Industrier, der er intensive med hensyn til intellektuelle ejendomsrettigheder: bidrag til de økonomiske resultater og beskæftigelsen i Den Europæiske Union. Analyserapport på brancheniveau, september 2013*. Munchen-Alicante: Den Europæiske Patentmyndighed (EPO) og Kontoret for Harmonisering i det Indre Marked (OHIM).
- Eureval (2010). *Oversættelsens bidrag til det flersprogede samfund i Den Europæiske Union*, Undersøgelser om oversættelse og flersprogethed. Bruxelles: Generaldirektoratet for Oversættelse. Europa-Kommissionen.
- Europa-Kommissionen (1999). *Midler Indsamling — Evaluering af socioøkonomiske programmer* (6 bind). Luxembourg: Kontoret for De Europæiske Fællesskabers Officielle Publikationer.
- Europa-Kommissionen (2003). *Fremme af sprogindlæring og sproglig mangfoldighed: En handlingsplan 2004-2006*, KOM(2003) 449 endelig. Bruxelles: Europa-Kommissionen.
- Europa-Kommissionen (2005). *En ny rammestrategi for flersprogethed*, KOM(2005) 596 endelig. Bruxelles: Europa-Kommissionen.
- Europa-Kommissionen (2007). *Mobilitet, et instrument til flere og bedre job: Den europæiske handlingsplan for jobmobilitet (2007-2010)*, KOM(2007) 773 endelig. Bruxelles: Europa-Kommissionen.
- Europa-Kommissionen (2008a). *EVALSED: Ressourcen til evaluering af den socioøkonomiske udvikling*. Luxembourg: Kontoret for De Europæiske Fællesskabers Officielle Publikationer.
- Europa-Kommissionen (2008b). *Grøn bog — Migration & mobilitet: udfordringer og muligheder for EU's uddannelsessystemer*, KOM(2008) 423. Bruxelles: Europa-Kommissionen.
- Europa-Kommissionen (2008c). *Konsekvensanalyse. Ledsagedokument til meddelelsen "Flersprogethed: et aktiv for Europa og en fælles forpligtelse"*, KOM(2008) 2444. Bruxelles: Europa-Kommissionen.
- Europa-Kommissionen (2008d). *En oversigt over fællesskabsaktioner inden for flersprogethed og resultaterne af den offentlige onlinehøring. Ledsagedokument til meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Flersprogethed: et aktiv for Europa og en fælles forpligtelse*, SEK(2008) 2443. Bruxelles: Europa-Kommissionen.
- Europa-Kommissionen (2008e). *Flersprogethed: et aktiv for Europa og en fælles forpligtelse*, KOM(2008) 566 endelig. Bruxelles: Europa-Kommissionen.
- Europa-Kommissionen (2009). *Integration af indvandrerbørn i skoler i Europa*. Bruxelles: Eurydice-Europa-Kommissionen.
- Europa-Kommissionen (2011a). *En oversigt over fællesskabsaktioner inden for flersprogethed — 2011-opdatering*, SEK(2011) 926. Bruxelles: Europa-Kommissionen.
- Europa-Kommissionen (2011b). *Sprogvejledningen for europæiske virksomheder. Vellykket kommunikation i din internationale handel* Bruxelles: Europa-Kommissionen.
- Europa-Kommissionen (2011c). *Sprogindlæring på førskoleniveau: gøre det effektivt og*

## Europæisk strategi for flersprogethed: fordele og omkostninger<sup>54.60</sup>

bæredygtigt. En politisk håndbog, SEK(2011) 928 endelig. Bruxelles: Europa-Kommissionen.

- Europa-Kommissionen (2011d). *Sprog til job. Tilvejebringelse af flersprogede kommunikationsfærdigheder til arbejdsmarkedet*. Rapport fra den tematiske arbejdsgruppe "Languages for Jobs". Europæisk strategiramme for uddannelse og erhvervsuddannelse. Bruxelles: Europa-Kommissionen.
- Europa-Kommissionen (2011e). *Kortlægning af bedste flersprogede forretningspraksis i EU*. Bruxelles: Generaldirektoratet for Oversættelse. Europa-Kommissionen.
- Europa-Kommissionen (2011f). *Rapport om gennemførelsen af Rådets resolution af 21. november 2008 om en europæisk strategi for flersprogethed*, SEK(2011) 927. Bruxelles: Europa-Kommissionen.
- Europa-Kommissionen (2012a). *Europæerne og deres sprog*, Special Eurobarometer 386. Bruxelles: Europa-Kommissionen.
- Europa-Kommissionen (2012b). *Første europæiske undersøgelse af sprogkundskaber*. Bruxelles: Europa-Kommissionen.
- Europa-Kommissionen (2012c). *Sprogkundskaber med henblik på beskæftigelsesegnethed, mobilitet og vækst, ledsagedokument. Meddelelse fra Kommissionen. "Nytænkning på uddannelsesområdet: Investering i færdigheder med henblik på bedre socioøkonomiske resultater"*. SWD(2012) 372 final. Bruxelles: Europa-Kommissionen.
- Europa-Kommissionen (2012d). *Sprogfærdigheder med henblik på beskæftigelsesegnethed, mobilitet og vækst. Ledsagedokument til dokumentet "Rethinking Education: Investing in skills for better socio-economic results"*, SWD(2012) 372 final. Bruxelles: Europa-Kommissionen.
- Europa-Kommissionen (2012e). *Nytænkning på uddannelsesområdet: landeanalyse Del I. Ledsage til Document Nytænkning Education: Investing med hensyn til færdigheder med henblik på bedre socioøkonomiske resultater*, SWD(2012) 377 final. Bruxelles: Europa-Kommissionen.
- Europa-Kommissionen (2012f). *Nytænkning Education: Investing med hensyn til færdigheder med henblik på bedre socioøkonomiske resultater* COM(2012) 669 final. Bruxelles: Europa-Kommissionen.
- Europa-Kommissionen (2015). *Sprogkundskaber i skolen og på arbejdspladsen. Ny dokumentation for nationale sprogrøver og værdien af sprogkundskaber på arbejdsmarkedet*. Bruxelles: Europa-Kommissionen.
- Europa-Parlamentet (2008). "Europa-Parlamentets beslutning af 24. marts 2009 om flersprogethed: et aktiv for Europa og en fælles forpligtelse (2008/2225(INI))", *Den Europæiske Unions Tidende*, C 117 E, s. 59-64.
- Eurostat (2016). *Statistikkeroverindlæring af fremmedsprog, statistikkerforklaret*, Eurostat.
- Fidrmuc, Jan og Jarko FIDRMUC (2015). "Udenlandsk sprog og handel: beviser fra et naturligt eksperiment", *Empirical Economics*, DOI 10.1007/s00181-015-0999-7.
- Fidrmuc, Jan, Victor Ginsburgh og Shlomo Weber (2010). "Scenarier, der går ud over enstemmighed: Kan et kvalificeret flertal af medlemsstaterne lette byrden ved flersprogethed i Europa?", i Hanf, Dominik, Klaus Malacek og Elise Muir (eds.) *Sprog og europæisk integration*, s. 259-279. Bruxelles: Det er Peter Lang.
- Gazzola, Michele (2014a). *Evaluering af sprogordninger. Teori og anvendelse på flersprogede patentorganisationer*. Amsterdam: Det er John Benjamins.
- Gazzola, Michele (2014b). "Partecipazione, esclusione linguistica e traduzione: Una valutazione del regime languageo dell'Unione europea", *Studi Italiani di Linguistica Teorica e Applicata*, 43 (2), s. 227-264.

## Europæisk strategi for flersprogethed: fordele og omkostninger 55.60

- Gazzola, Michele (2015). "Identificering og afbødning af sproglige uligheder i forvaltningen af patentinformation i Europa", *World Patent Information*, (40), s. 43-50.
- Gazzola, Michele (2016). Flersproget kommunikation for hvem? Sprogpolitik og retfærdighed i Den Europæiske Union", *Den Europæiske Unions politik*, DOI: 10.1177/1465116516657672.
- Gazzola, Michele (2016, kommende). Sprogkundskaber og beskæftigelsesstatus for voksne indvandrere i Europa", i Beacco, Jean-Claude, Hans-Jürgen Krumm, David Little og Philia Thalgott (red.) *Den sproglige integration af voksne indvandrere. Nogle erfaringer fra forskning*. Berlin/Boston: Fra Gruyter-Mouton.
- Gazzola, Michele (2016, i pressen). "Dokumenti e Orientamenti dell'Unione europea in materia di multilinguismo", i Caretti, Paolo og Giuseppe Mobilio (eds.) *La lingua kommer fattore di integrazione sociale e politica*, pp. 99-131. Torino: Det er Giappichelli.
- Gazzola, Michele og François Grin (2013). Er ELF mere effektiv og retfærdig end oversættelse? En evaluering af EU's flersprogede ordning, *International Journal of Applied Linguistics*, 23 (1), s. 93-107.
- Gazzola, Michele, François Grin og Bengt-Arne Wickström (2016). "En kortfattet bibliografi af sprogøkonomi", i Gazzola, Michele og Bengt-Arne Wickström (red.) *The Economics of Language Policy*, pp. 53-92. Cambridge (MA): MIT Press.
- Ginsburgh, Victor og Juan Prieto (2011). "Tilbagevenden til fremmedsprog for indfødte arbejdstagere i EU", *Industrial and Labor Relations Review*, 64 (3), s. 599-618.
- Ginsburgh, Victor og Shlomo Weber (2005). "Sprogsfrakendelse i Den Europæiske Union", *Journal of Common Market Studies*, 43 (2), s. 273-286.
- Gobierno vasco (2016). *Værdi og økonomiske virkninger af baskisk sprog*. San Sebastian: Baskisk regering — Ministeriet for uddannelse, sprogpolitik og kultur.
- Grin, François (1999). *Færdigheder og belønninger. Værdien af sprog i Schweiz*. Fribourg: Universitetsudgaver af Fribourg.
- Grin, François (2003). "Sprogplanlægning og økonomi", *aktuelle spørgsmål i sprogplanlægning*, 4 (1), pp. 1-66.
- Grin, François, László Marác, Nike K. Pokorn og Peter A. Kraus (2014). "Mobilitet og inklusion i et flersproget Europa: Et holdningsdokument om MIME-projektet". Genève: Genève Universitet <http://www.mime-project.org/resources/MIME-POSITIONPAPER-V4.pdf>
- Grin, François, Tom Moring, Durk Gorter, Johan Häggman, Dónall Ó Riagáin og Miguel Strubell (2003). *Støtte til mindretalssprog i Europa*. Bruxelles: Europa-Kommissionen.
- Grin, François, Claudio Sfreddo og François Vaillancourt (2009). *Fremmedsprog i erhvervs-mæssig virksomhed*, projekt nr. 405640-108630. Genève: Genève Universitet [www.elf.unige.ch](http://www.elf.unige.ch)
- Grin, François, Claudio Sfreddo og François Vaillancourt (2010). *Økonomien på den flersprogede arbejdsplads*. London: Routledge.
- Grin, François og François Vaillancourt (1997). Flersprogethedens økonomi: Oversigt og analytisk ramme, " *Årlig gennemgang af anvendt sprog*, 17, s. 4365.
- Hagen, Stephen (2010). *ELAN-CAT-undersøgelsen: En undersøgelse af brugen af sprog til handel og handel i Catalonien*. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya.
- Hagen, Stephen (2011). *Rapport om strategier for sprogforvaltning og bedste praksis i europæiske SMV'er: Pimlico-projektet*. Bruxelles: Europa-Kommissionen.
- Hanf, Dominik, Klaus Malacek og Elise Muir (red.) (2010). *Sprog og europæisk integration*. Bruxelles: Det er Peter Lang.
- Harhoff, Dietmar, Karin Hoisl, Bettina Reichl og Bruno Van Pottelsberghe (2009).

## Europæisk strategi for flersprogethed: fordele og omkostninger 56.60

"Patentvalidering på landniveau — gebyrernes og oversættelsesomkostningernes rolle", *forskningspolitik*, 38, pp. 1423-1437.

- Hornberger, Nancy H. (2006). "Rammer og modeller inden for sprogpolitik og -planlægning", i Ricento, Thomas (red.) *En introduktion til sprogpolitik. Teori og metoder*, pp. 24-41. Oxford: Det er Blackwell.
- ICF Consulting Services (2015). *Sprogundervisning og -indlæring i flersprogede klasseværelser*. Bruxelles: Generaldirektoratet for Uddannelse og Kultur. Europa-Kommissionen.
- ICF GHK (2014). *Sprog inden for uddannelse og erhvervsuddannelse: Endelig landesammenligningsanalyse*. Bruxelles: Europa-Kommissionen.
- Knoepfel, Peter, Corinne Larrue, Frédéric Varone og Michael Hill (2007). *Analyse af den offentlige politik*. Bristol: Den politiske presse. [Original: *Analyse og styring af offentlige politikker* (2. udg.), Genève-Basel: Helbing & Lichtenhahn, 2006].
- Kraus, Peter A. (2008). "En endimensionel mangfoldighed? Europæisk integration og sprogpolitikens challenge", i Arzoz, Xabier (red.) *Respecting Linguistic Diversity in the European Union*, s. 86-103. Amsterdam: Det er John Benjamins.
- Krzyzanowski, Michal og Ruth Wodak (2011). Politiske strategier og sprogpolitikker: den Europæiske Unions Lissabon-strategi og dens konsekvenser for EU's politik for sprog og flersprogethed, *Sprogpolitik*, 10, s. 115-136.
- Lacey, Joseph (2013). "Skal Europa være schweizisk? Om ideen om et afstemningsrum og muligheden for en flersproget demos," *British Journal of Political Science*, pp. 1-22.
- Leslie, Derek og Joanne Lindley (2001). "Indvirkningen af sprogkundskaber på beskæftigelse og indtjening i Storbritanniens etniske samfund", *Economica*, 68, pp. 587-606.
- Marsh, David og Richard Hill (2009). *Undersøgelse af flersprogethedens bidrag til kreativiteten*. Bruxelles: Europa-Kommissionen.
- McCormick, Christopher (2013). "Lande med bedre engelsk har bedre økonomier", *Harvard Business Review*, 15. november.
- Media Consulting Group (2011). *Undersøgelse af brugen af undertekstning. Muligheden for at undertekster kan fremme indlæring af fremmedsprog og forbedre beherskelsen af fremmedsprog*. Bruxelles: Generaldirektoratet for Uddannelse og Kultur. Europa-Kommissionen.
- Melitz, Jacques (2008). "Sprog og udenrigshandel", *European Economic Review*, 52, s. 667-699.
- Ó Riagáin, Pádraig (2015). "En komparativ analyse af målingerne af sprogkundskaber i EB og nationale undersøgelser", dokument fremlagt på *Eurobarometers symposium @ GESIS. Fire Decades of Surveying Europe — Perspectives on Academic Research with the European Commission's Eurobarometer Surveys*, fredag den 10. juli 2015, Köln Tyskland, [http://www.gesis.org/fileadmin/upload/events/EBSymposium/Poster/ORiagain\\_Poster.pdf](http://www.gesis.org/fileadmin/upload/events/EBSymposium/Poster/ORiagain_Poster.pdf)
- Phillipson, Robert (2003). *Et Europa, der kun er engelsk? Udfordrende sprogpolitik*. London: Routledge.
- Priegnitz, Frauke (2014). "Zwischen englischsprachigem Studium und Landessprachigem Umfeld. International Absolventen deutscher und Dänischer Hochschulen" Ph.d.-afhandling, Fakultät für Geisteswissenschaften Fachbereiche Sprache, Literatur, Medien & Europäische Sprachen und Literaturen der Universität Hamburg, Hamburg.
- Pym, Anthony, François Grin, Claudio Sfreddo og Andy Lung Jan Chan (2012). *Status for oversættelseserhvervet i Den Europæiske Union*, studier om oversættelse og flersprogethed. Bruxelles: Generaldirektoratet for Oversættelse. Europa-Kommissionen.
- Rendon, Sílvio (2007). "Den catalanske præmie: sprog og beskæftigelse i Catalonien",



## Europæisk strategi for flersprogethed: fordele og omkostninger<sup>57.60</sup>

*Journal of Population Economics*, 20, s. 669-686.

- Rinsche, Adriane og Nadia Portera-Zanotti (2009). *Sprogindustriens størrelse i EU*. Bruxelles: Generaldirektoratet for Oversættelse, Europa-Kommissionen.
- Saville, Nick og Esther Gutierrez Eugenio (2016). *Forskning for CULT-udvalget – Gennemførelse af den europæiske strategi for flersprogethed – Politik og gennemførelse på EU-plan*. Bruxelles: Den Europæiske Union.
- Stevens, Anne (2010). *Undersøgelse af betydningen af informations- og kommunikationsteknologi (IKT) og nye medier for sprogindlæring*. Bruxelles: Europa-Kommissionen.
- Stöhr, Tobias (2015). Tilbagevenden til erhvervsmæssig brug af fremmedsprog: Dokumentation fra Tyskland, *Labour Economics*, 32, pp. 86-98.
- Troussel, Jean-Christophe og Julien Debussche (2014). *Oversættelse og intellektuelle ejendomsrettigheder*. Bruxelles: Generaldirektoratet for Oversættelse. Europa-Kommissionen.
- Van der Jeught, Stefaan (2015). *EU's sproglovgivning*. Groningen: Europa Law Publishing.
- Van Parijs, Philippe (2000). Stueetagen i verden: Om de socioøkonomiske konsekvenser af sproglig globalisering" *International Political Science Review/International Review of Political Science*, 21 (2), s. 217-233.
- Van Pottelsberghe, Bruno og Didier François (2009). "Omkostningsfaktoren i patentsystemer", *Journal of Industry Competition and Trade*, 9, s. 329-355.
- Van Pottelsberghe, Bruno og Malwina Mejer (2010). "London-aftalen og omkostningerne ved patentering i Europa", *European Journal of Law and Economics*, 29 s. 211-237.
- Vandenbrande, Tom (2006). *Mobilitet i Europa. Analyse af Eurobarometer-undersøgelsen fra 2005 om geografisk mobilitet og arbejdsmarkedsmobilitet*. Dublin: Det Europæiske Institut til Forbedring af Leve- og Arbejdsvilkårene.
- Williams, Donald R. (2011). "Flere sprogbrug og indtjening i Vesteuropa", *International Journal of Manpower*, 32 (4), s. 372-393.
- Zhang, Weiguo og Gilles Grenier (2013). "Hvordan kan sprog knyttes til økonomi?", *Sprogproblemer & Sprogplanlægning*, 37 (3), pp. 203-226.

## 6 Bilag

### 6.1 Uddannelsesniveauer i henhold til ISCED/ISCED 2011

Sammenlignet med ISCED (International Standard Classification of Education) = ISCED (International Standard Classification of Education) 1997, som havde 7 uddannelsesniveauer, ISCED 2011 har 9 uddannelsesniveauer, mellem 0 og 8 (videregående uddannelse er mere detaljeret):

- CITES 0: mødreuddannelse = førskoleundervisning (mindre end primærundervisning)
- CITES 1: grundskoleuddannelse
- CITES 2: uddannelse på sekundærtrinnet (fransk kollegium)
- CITES 3: gymnasial uddannelse (fransk gymnasium)
- CITES 4: ikke-højere postgymnasial uddannelse
- CITES 5: korte videregående uddannelser (2 år: BTS, DUT i Frankrig)
- CITES 6: licensniveau eller tilsvarende
- CITES 7: masterniveau eller tilsvarende
- CITES 8: ph.d.-niveau eller tilsvarende

### 6.2 Korrespondance mellem ISCED-niveau 2011 og ISCED 1997

ISCED 2011 (fra 2014)	ISCED 1997(fra 2013)
CITAT 01	*
CITAT 02	CITAT 0
CITAT 1	CITAT 1
CITAT 2	CITAT 2
CITAT 3 *	CITAT 3
CITAT 4 *	CITES 4
CITES 5	CITES 5
CITES 6	
CITES 7	
CITES 8	CITES 6
* indholdet af kategorien er blevet lidt ændret	
Kilde: Eurostat: <a href="http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/International_Standard_Classification_of_Education_(ISCED)#Correspondence_ISCED_2011—.3EISCED_1997">http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/International_Standard_Classification_of_Education_(ISCED)#Correspondence_ISCED_2011—.3EISCED_1997</a>	

## 6.3 Engelskkundskaber blandt EU-borgere på 15 år og derover, 2012

Land	befolkning >15	Færdighedsniveau på engelsk som fremmedsprog			I alt
		meget godt	godt	Basidet	
	a)	B)	C)	(D)	e)°
Tyskland	64 409 146	9,00 %	26,00 %	21,00 %	56,00 %
Østrig	7 009 827	15,00 %	31,00 %	26,00 %	73,00 %
Belgien	8 939 546	14,00 %	24,00 %	15,00 %	52,00 %
Bulgarien	6 537 510	7,00 %	13,00 %	5,00 %	25,00 %
Cypern	6 604	31,00 %	31,00 %	12,00 %	73,00 %
Danmark	4 561 264	38,00 %	34,00 %	15,00 %	86,00 %
Estland	945 733	9,00 %	27,00 %	14,00 %	50,00 %
Finland	4 440 004	18,00 %	25,00 %	27,00 %	70,00 %
Frankrig	47 756 439	3,00 %	16,00 %	20,00 %	39,00 %
Grækenland	8 693 566	19,00 %	19,00 %	13,00 %	51,00 %
Ungarn	8 320 614	4,00 %	7,00 %	8,00 %	20,00 %
Irland	3 522 000	LN	LN	LN	100,00 %
Italien	51 862 391	4,00 %	21,00 %	8,00 %	34,00 %
Letland	1 447 866	7,00 %	18,00 %	20,00 %	46,00 %
Litauen	2 829 740	5,00 %	17,00 %	15,00 %	38,00 %
Luxembourg	404 907	18,00 %	27,00 %	10,00 %	56,00 %
Malta	335 476	46,00 %	30,00 %	12,00 %	89,00 %
Nederlandene	13 371 980	28,00 %	52,00 %	10,00 %	90,00 %
Polen	32 413 735	7,00 %	15,00 %	11,00 %	33,00 %
Portugal	8 080 915	2,00 %	13,00 %	11,00 %	27,00 %
Den Tjekkiske Republik	9 012 443	8,00 %	16,00 %	4,00 %	27,00 %
Rumænien	18 246 731	7,00 %	14,00 %	10,00 %	31,00 %
Det Forenede Kongerige	51 848 010	LN	LN	LN	100,00 %
Slovakiet	4 549 955	7,00 %	13,00 %	5,00 %	26,00 %
Slovenien	1 759 701	17,00 %	25,00 %	18,00 %	59,00 %
Sverige	7 791 240	34,00 %	34,00 %	18,00 %	86,00 %
I alt	408 879 069				
% af EU-borgere, der taler engelsk (udenlandsk), efter kompetenceniveau		7 %	17 %	12 %	37 %
° for nogle lande er summen af procentsatserne i kolonne b), c) og d) ikke lig med 100 % på grund af manglende svar					
LN = indfødte talere. For nemheds skyld fastsætter vi 100 % antallet af indfødte eller tilsvarende talere i Det Forenede Kongerige og Irland (se Gazzola og Grin 2013: 105 til drøftelse). Vores skøn skal derfor ses som en øvre grænse.					
Kilde: Gazzola og Grin (2013)					

## 6.4 Antalsprogudelukkelse i 25 EU-lande, indbyggere i alderen 25-64 år, 2013

Land	Sprogordning							
	Dansk		3 sprog		6 sprog		flersprogethed i alt	
	ALTERNATIV TVISTBIL ÆGGEL SE	RDR	ALTERNATIV TVISTBIL ÆGGEL SE	RDR	ALTERNATIV TVISTBIL ÆGGEL SE	RDR	ALTERNATIV TVISTBIL ÆGGEL SE	RDR*
Østrig	33	82	0	7	0	6	0	6
Belgien	51	87	22	47	21	46	1	4
Bulgarien	77	95	72	94	71	94	8	8
Cypern	20	65	20	64	20	64	0	11
Den Tjekkiske Republik	64	92	46	90	45	90	0	1
Danmark	9	66	8	64	8	63	0	3
Estland	42	88	36	87	36	87	10	26
Finland	11	74	10	73	10	73	0	2
Frankrig	52	93	1	5	1	5	1	4
Tyskland	34	89	0	6	0	5	0	5
Grækenland	48	89	46	88	46	88	1	6
Ungarn	76	94	66	92	66	92	0	0
Irland	0	0	0	0	0	0	0	0
Italien	55	95	43	92	0	3	0	3
Letland	51	92	41	91	40	91	3	36
Litauen	63	93	52	92	41	85	0	9
Luxembourg	14	84	2	11	2	10	2	9
Malta	11	50	11	49	10	48	0	0
Polen	68	95	57	93	0	0	0	0
Portugal	57	90	47	86	42	84	0	1
Slovenien	36	81	23	77	21	74	1	10
Slovakiet	66	95	49	92	48	92	0	0
Spanien	69	94	62	91	0	6	0	6
Sverige	12	62	12	61	11	60	1	8
Det Forenede Kongerige	0	0	0	0	0	0	0	0

Resultaterne angives i procent

For at kompensere for manglen på tilstrækkelige data i Irland og Det Forenede Kongerige har vi antaget, at alle indbyggere i disse to lande enten er modersmålstalende på engelsk eller meget kompetente på engelsk som fremmedsprog. Af denne grunderudelukkelsesprocenten nul.

Den positive værdi af den relative udelukkelsesprocent, der er forbundet med flersproget politik i forskellige lande, skyldes tilstedeværelsen af mindretal eller indbyggere af udenlandsk oprindelse med begrænset kapacitet på det officielle sprog i bopælslandet.

Kilde: Eurostat AES 2013 i Gazzola (2016)